



Alternativa.

Avstrijski narodi imajo po svojem nejednakem razvitku razne potrebe in težnje. Vsak teh narodov ima svoje stranke, katere bi imele zastopati te potrebe in te težnje. Med potrebami in težnjami pa so jedne dejanske in zaresne, druge pa samo navidezne. Navidezne so one potrebe in težnje, katere imajo druge namere, kakor n. pr. gospodovanje kakega naroda, kake stranke nad drugimi narodi, nad drugimi strankami. Taka stranka z navideznimi težnjami je nemška liberalna stranka v Cislitaviji kakor madjarska liberalna stranka v jugovstočni polovici cesarstva. Obe ti stranki ste toliko močni s svojimi pripravami, da gosp. dujete nad drugimi strankami in dejanski tudi nad nenemškimi in nemadjarskim narodi. Liberalna stranka v tostranski polovici je gospodovala tudi formalno okoli dvajset let, in madjarska liberalna stranka gospoduje dejanski in formalno še do današnjega dne. Ti dve stranki dobivati pomoči od poljske in italijansko liberalne strani, a obe dobivati krepko moralno podporo tudi iz Velikonemčije; najbolj pa podpirati druga drugo doma v našem cesarstvu.

Madjarski in nemški tostranski liberalci se v dobi narodnih bojev najlože vzdržujejo z izpodkopavanjem narodnih strank. K narodni stranki pripadajo vsi pravi Slovani in dokazujejo s tem, da je treba rešiti najprej narodno vprašanje, to pa zato, ker je potem lažje rešitivsa druga vprašanje. Ali ravno na to stran nasp. otujejo najbolj liberalni Nemci in liberalni Madjari, ker jim je dobro znano, da bi potem ne imeli nobenega toliko krepkega sredstva, da bi se vzdržali, kakoršno je v tem, da nasprotujejo rešenju narodnostnega vprašanja. Ker so pa liberalni Nemci in liberalni Madjari močni v pojedinosti in še bolj vsled zunanje in notranje medsebojne ali lastne vzajemne podpore, sledi odtod, da narodne stranke ne dosežejo z lehka svojega glavnega cilja, to je izvršitve narodne jednakopravnosti. V Translitaviji je liberalna stranka oslabila nemadjarske narode in stranke v toliki meri, da jih niti ne poštevava več kljubu narodnostnemu zakonu, danemu tudi za narode ogerske polovice.

V Cislitaviji pa nemška liberalna stranka deluje takó vspešno v svojem interesu, da zbegava celó vsakodobne vlade, še bolj pa narodne stranke raznih narodov. Vsled tega se pojavljajo najrazličniša načela in nasprotja, a z največo doslednostjo se polijajo načela, programi, težnje, ki merijo izvršiti narodnostno vprašanje. Vse je takó nastavljeno, da pojedine stranke ne pridejo do vspeha svojega delovanja in bojevanja. Narodne stranke se takó rekoč izpeljujejo na led, da konečno ne vedó, pri čem so. Narodne stranke v vsakdanjem mnogostranskem boju izgubljajo lastne poti in takó rekoč same sebe.

Narodne stranke se konečno utrudijo in naposled mislijo, da je zares treba prenehati, ponehati, popuščati, in takó pridejo do — oportunitizma najslabše vrste. Ta oportunitizem pa samo zavlačuje glavno točko narodnostnega vprašanja, in vsled tega je škodljiv celokupnim državnim interesom ravno takó, kakor razvoju in utrjenju pojedinih narodov. Škodljiv je tak oportunitizem, ker ne more poroditi navdušenja in potrebne energije za druga, recimo, bolj gmotna vprašanja, vprašanja, katera se dostajajo blaginje države, kakor narodov.

Narodi silijo namreč v svoje zastopnike, naj vendar storijo kaj za narodno jednakopravnost, a ker menijo ti zastopniki, da ni — časa ali pravega položnja zato, so vsled tega sami seboj v navskrižju, psihologično nekako razdejani, in posledica tega je, da se ne morejo lotiti z veseljem ne rešitve gmotnih, ne narodnostnega vprašanja.

Očitno je po takem, da tako položnje in razpoložnje škoduje skupnim interesom države in narodov. Ali zastopniki raznih narodov niti časa nimajo, da bi stvari premišljevali resno in se vprašali, ali je zares oportunitizem neizogibno potreben gledé na odločno in konečno rešenje narodnostnega vprašanja. In vendar bi bila njih dolžnost otresti se oportunitizma, ki obseza v sebi ne samo narodom, ampak tudi državi nasproti škodljivo stran; oportunitizem, kakoršen se goji dandanes,

je ravno zaradi te pogubne strani celó nelojalen! Za to nelojalnost je sicer na prvem mestu moralno odgovorna v Avstriji nemška liberalna ali kapitalistična stranka, na drugem mestu pa tudi voditelji narodnih strank pojedinih narodov, kajti poguma bi morali t voditelji vendar toliko imeti, da bi izrazili prepričanje svoje v zmyslu rešitve narodnega vprašanja. Potem oportunistem ne more toliko koristiti na druge strani, kakor škoduje zaradi nerešitve narodnega vprašanja. To je dokazano že s tem, da narodni zastopniki in dosledno tudi vlada ne morejo vsled te nerešitve tako vspešno delovati na iste druge strani.

Ako pa je oportunistem glede na narodna vprašanja poguben narodom in škodljiv državi, je vendar vredno vprašati, kak vzrok je še v tem, da se na odločilnih mestih obotavljajo sami predlagati predlogo, katera bi merila rešiti narodno vprašanje ali izvršiti narodno enakopravnost. Ako so samo stranke krive, da vlade ne predložijo dotične predloge, pač niso vredne, da bi se počevale, in ravno o avstrijski ustavi trdijo, da jo nadzorujejo moči, do katerih ne seza še sila še toliko krepkih strank.

Vse je torej zavisno od krepke vlade, in argumenti katere ima za seboj potreba, da se reši narodnostno vprašanje, so tako močni, da ne omagajo z lehka kake osrednje vlade, ako bi nastopila s predlogo za izvršbo narodne enakopravnosti. Nadejati bi se torej bilo še vedno, da tudi sedanja osrednja vlada se otrese vpliva zlasti nemške liberalne stranke, katera bi rada zavlekla za vselej izvršbo narodne enakopravnosti. Treba je le, da se narodne stranke tudi s svoje strani otresejo oportunistima, ki ga sicer umemo, ki ga pa ne more odobravati noben narod in nobena lojalna stranka.

Ako pa bi na odločilnih mestih imeli pomisleke, da bi se rešilo to najvažnije vprašanje popolnoma ali v pravem ustavnem zmyslu, je narodnih zastopnikov dolžnost, da pozvedo take pomisleke. Narodi v skupnosti imajo tudi razum ter so od kraja in v celotah lojalni ter bodo vedeli zatajevati se, kjer so opravičeni pomisleki.

Da bi pa bili merodavni pomisleki na odločilnih mestih zastran izvršbe narodne enakopravnosti, tega ni lahko verovati; kajti proti temu govore razna dejstva. Znano je namreč, da polagoma narodne stranke dosežejo in dosežajo to in ono v narodnem pogledu. Nekatere narodne stranke dosežejo več, nego druge, in to kaže, da ni določene meje za pomisleke na jedno in isto stran. Ako ni nevaren jeden del izvršbe narodne enakopravnosti, in ako je ta tu del večji, tam manjši, kje naj začnejo pomisleki gledé na mero, s katero se meri

narodna enakopravnost? Ravno različna mera navdaje pojedine, zlasti bolj zanemarjene narode, da polagoma dosežejo vso mero, določeno v ustavi gledé na narodno enakopravnost. Vsaj takó smejo sklepati pojedini narodi, in državniki vendar niso zato, da bi se zaradi njih ravnanja slepili pojedini narodi na podstavi že dovršenih in očitnih dejstev.

Ako pa se smejo narodi nadejati, da dosežejo narodno enakopravnost v polni meri, potem ni umeti, zakaj bi morali ravno narodno enakopravnost deliti po mrvicah, potem ko je ravno taka delitev po mrvicah škodljiva državnim in interesom posamičnih narodov?

Narodna enakopravnost ne spada k konservatizmu ali liberalizmu, ampak je nekaj, za kar so vsi narodi jednako zreli. Celó nevredno je, da bi morala osrednja vlada razsojevati v vsakem slučaju, ali je n. pr. ta ali ona občina že dozorela, da bi dobila začetno šolo na podstavi narodne enakopravnosti ali materinega jezika. Kje ima osrednja vlada čas za take malenkosti? Ali bi ona ne tratila časa za nepotrebosti in zanemarjala druge zadače, ki jih ima kot glavna osrednja oblast velike države? Ako pa državi ni nevarno, da je šola osnovana v tem ali onem jeziku, ni tudi umeti, zakaj bi se morala ravno osrednja vlada baviti z jezikovnim vprašanjem za pojedine občine, potem ko mora veliko svojega dela prinašati ravno na občine in na cele dežele.

Kakor se postopa sedaj z izvršbo narodne enakopravnosti, je to neprimerno za osrednjo vlado in za podrejene oblasti v obče, še bolj pa za veliko ustavno državo, katera ima velike zadače, torej tudi nalogo, da delo deli. Ako narodna enakopravnost ni nevarna, in dejstva in ustava svedočijo, da ni in ne more biti, potem ni umeti, zakaj bi se izvršba narodne enakopravnosti ne izročila onim, katerim je namenjena, namreč narodom kot takim.

Povsem tem smo v Avstriji gledé na narodno enakopravnost pred alternativno: ali je izvršba narodne enakopravnosti državi nevarna ali ni nevarna? Ako ni nevarna, jo je treba izvršiti v pravem zmyslu, v zmyslu skupnih potreb vsakega naroda in jednako za vsak narod; ako pa je nevarna, potem utegne biti vsak košček te enakopravnosti škodljiv, ker niso dokazali mere, do katere bi bila ta enakopravnost brez nevarnosti. Vsekakor je dosedanje ravnanje nedosledno, neopravičeno, in je treba narodno enakopravnost ali izvršiti popolnoma, ali pa spremeniti ustavo. Druge logične posledice narodi ne morejo priznati, in dokler se ta alternativa ne reši takó ali takó, bo moralna odgovornost vedno velika na onih mestih, kjer je dati zaresen odgovor gledé na narodnostno vprašanje v Avstriji.

Slovenska kmečko-trgovska družba ob Dravi in Donavi.

Ako se ozremo dandanes na trgovino z lesom, zrnjem in vinom ob reki Dravi in Donavi, vidimo, da so tisto spravili že skoro vse Židje pod svoj monopol, naše trgovce, zlasti nemčurske, pa v svojo zavisnost; — in ti imajo zopet večidel naših kmetov v svoji oblasti, vsled katere jim narekujejo politiko ter jim ne dajo ob času volitve proste volilne pravice. In tako morajo plesati vsi po trobenti Židov in lažiliberalecev. Taka krivica se godi na drugi strani tudi hrvaškemu kmetu od strani Židov in njih zaveznikov, v političnem in materialnem oziru. Židje jim posojujejo včasih denar, in ob času žetve in trgatve morajo jim hrvaški kmetje z vinom in zrnjem povrniti denar; to pa jim prav po sramotni ceni jemljejo na račun. Našim kmetom plačujejo Židje les le na videz pošteno, deloma z zrnjem in vinom; pa vinom, večidel ponarejenim iz vode, tako da, ko bi včasih vedel naš planinski kmet, kaj pije, gotovo bi pil rajši svojo čisto studenčnico, nego tisto s špiritom zastrupljeno lužo, katere še hrvaški kmetje ne pijejo radi.

Še nekoliko slabeje pa se godi tistim kmetom, kateri se pečajo z židovskimi posredniki ali mešetarji, z našimi nemčurskimi trgovci; kajti, tem morajo dajati les še ceneje nego Židom, in jemati od njih zrnje in še slabeje vino, pa po bolj visoki ceni, nego bi je dobil še od Židov, in tako morajo pitati poleg Židov tudi njih posrednike.

Da je to v resnici tako, to nam dokazuje že sedanje stanje naših planinskih kmetov samo; ker ti spravijo dandanes gotovo za polovico več lesa na prodaj, ko so ga poprodajali poprej, ko še ni bilo treba ukvarjati se z nepoštenimi kupci, in vendar je srečen oni, ki namesto tistih tisočakov, ki jih je imel njegov oče v gotovini, nima toliko, ali pa še več dolgov naloženih na zemljišču. Židje pa so si v tem času opomogli toliko, da zdaj že ne kupujejo več samo storjenega lesa, temuč po cele planine, v katere potem postavljajo parne lesoreznice, les od kraja posekavajo in sežagavajo plohe na mestu. Tako pa napravljajo iz zelenih s stoletnimi lesovi obrasenih gor, pravo pustoto, na katerih se le počasi, ali pa nikoli več ne prikaže les.

Če bo šlo to takó naprej, postale bodo iz naših zelenih pokrajin prave arabske puščave.

Če se hočejo kmetje iztrgati iz klešč teh pogubonosnih pijavk, treba jim je združene moči; kajti proti Židom, ki so se združili že skoro po celem svetu v jedno samo mrežo, in so vrhu tega še podprti od židoliberalcev, posamične moči ne morejo opraviti nič. Treba se bo združiti kmetom v jedno samo družbo. Ta družba morala bi se osnovati po načinu ruskih artelij (tovariščestv), tako da bi delali vsi za jednega in jeden za vse. Osnovati bi si morala tudi svojo lastno banko, pri kateri

bi si posamični udje te družbe zavarovali svoje imetje, in v denarnih stiskah dobivali brzo pomoč, da bi ne bilo treba pri Židih in njih krščenih zaveznikih prositi pomoči in se tako podajati v njihovo sužnjost.

Družba naj bi si osnovala tudi svoj časnik, kateri bi donášal členom kupčijske in druge koristne vesti. Dopisovati bi si morali družniki med seboj izključno po slovenski in srbski, sprejemati pa dopise od zvonaj tudi v drugih jezikih.

Predno bi pa začela ta družba delovati, pridobila naj bi si na Ogrskem, Hrvaškem in v Srbiji mnogo odločnih, poštenih kmečkih zaveznikov; ti naj bi se zavezali: Židom in njih pajdašem nič ne prodajati in od njih tudi nič ne kupovati, sploh s temi nič ne imeti opraviti, ker vse potrebno bi lahko našli pri svojej družbi. In takih družnikov bi se v omenjenih deželah dobilo na tisoče; ker, kakor je znano, bi tamošnji kmetje najraje izpodili židovske oderuhe, ko bi jim zakon (postava) ne ne branil tega. Treba bi bilo med nje nastaviti samo poštene in marljive slovenske zastopnike, kateri bi jim les prodajali, vino in zrnje od njih kupovali, in tisto glavnemu zavodu te družbe pošiljali nepokvarjeno. Isto blago bi potem družba tudi kot taka po primerni ceni prodajala. In naši štajerski in koroški kmetje bi pili potem zares vino, ne pa tisto škodljivo spačeno pijačo.

Na spodnjem Štajerskem in sploh na Koroškem, je še mnogo takih kmetov, ki imajo v posesti velike stoletne lesove. Ko bi se ti združili temeljito in delovali vstrajno, bili bi kos sedanji židovski nadmoči. —

Na delo tedaj, kdor je živ, da nam Židje ne obrijejo poslednje drevo iz planine, in ne zvežejo rok za vselej do blagostanja! Saj imamo mnogo učenih kmečkih sinov, ki ne dobijo drugod poštene službe: ti lahko služijo nam za poštene uradnike pri našej kupčiji, da se nam ne bo treba ukvarjati s tujimi sleparji.

Taka družba bi se s časom utegnila raztegniti tudi na tovarne in štacune, tje kjer zdaj židovski in lažiliberálni sleparji izdelujejo slabo blago, ki je potem prodajajo za dobro, in tako uboge ljudi sleparijo za krvavo zasluženi denar; poštnim fabrikantom in trgovcem pa delajo s tem konkurencijo pri zaslepljenem ljudstvu.

Omenjeni družbi bi bilo od začetka treba nekakega samozatajevanja, kar se razume samo po sebi. Židje in lažiliberálni sleparji bi ji delali vse možne zapreke, jo črnili i. t. d., dokler bi jih ne zmagala pošteno, previdno in vstrajno delujoča družba.

Podobna družba bi se dala napraviti n. pr. tudi ob reki Savi, katera leži popolnoma na slovenski zemlji in menda tudi še na kaki drugi jugoslovanski reki, itd.

Taka družba bi koristila Slovanom več, nego kak drugi narodni zavod, v političnem in materialnem oziru.

In Bog daj, da bi ta naš glas dobil blag odmev pri slovenskih rodoljubih, v blagor zatiranih Slovencev in kmetov, in ne ostal glas vpijočega v puščavi!

„Viribus unitis“! Štirski Slovenec.

Opomnja uredništva. Ta nasvet in opomin smo priobčili po obliki in vsebini, kakor nam je došel od preprostega kmečkega sina s slovenskega Štirskega. Naslanja se na lastne skušnje in opazovanja poštenega pisca, vjema pa se zajedno s premišljevanjem sedanjih ekonomistov, ki pretresajo tudi vprašanje, kakó bi se z zakoni zaprečilo lehkomiselnost, zapravljlivo in brezozirno pustošenje gor in planin, do sedanje dobe zaraseni z gozdovi. V Avstriji dajejo misliti že goličave po tirolskih in planinah drugih dežel. Država naša žrtvuje že milijone, da bi zabranila škodo, ki jo že zdaj provzročujejo vsakoletne povodnji po planinskih deželah, povodnji, ki so posledica tega, da so se planine že ogolile daleč okoli. Ti stroški, ki se izdajejo za tako brambo, so morda večji,

nego so dohodki, katere so dobili kmetje od brezozirnih, brezdomovinskih modernih kapitalistov. Kapitalisti te vrste bogaté, kmetje in država pa obubožavajo zaradi njih ravnanja.

Med gospodarsko-politična vprašanja vsekakor spada tudi vprašanje, kakó a priori z zakoni zaprečiti, da se ne bodo pustošile gore in planine brez vsakega premisleka, brez poštovanja vplivov, ki jih neoporečno imajo gozdi ali lesovi na obče državno in sosebno tudi kmetijsko gospodarstvo. Slovenskim kmetom pa je tu pomagati še posebe v gospodarskem, zajedno politiskem pogledu. V enakem položaju pa so slovanski kmetje na jugu prek in prek in sosebno na Hrvaškem, Srbskem, Bosni in Hercegovini itd. Vsekakor je poštovati tukaj od skušenega kmečkega sina podani nasvet, in je zadnji ča s da stvar premišljujejo ter potrebno ukrenejo jugoslovanski rodoljubi kmetom na korist in slovanskim narodom v brambo in pospeh.

O kritiki dr. Mahniča.

II.

K nasprotniškim razpravljanjem o nam očitnem razširjanju protestantskih načel.

(Dalje.)

K 2. Z nasprotniške strani na pag. 186. proti nam obrneno očitaje, da v našem „Slovanskem Svetu“ v odlomkih sporočena brošura vidi v škofih samo najznamenitiše organe cerkve Kristove (die hervorragendsten Organe der Kirche Christi), mogli bi mi lahko razveljaviti z malo besedami, kajti bilo bi dovolj kazati na cerkveno pravo (ius canonicum), katero ne šteje med organe cerkve samo naslednikov apostolov, ki se sami, kakor je bilo zgorej v „Slov. Svetu“ pag. 144. in 145. od 10. maja št. 9. dokazano s pomočjo svetega pisma (Colos. I: 24, 25; I Cor. III: 4, 5; II Cor. : 6 in IV: 5) imenujejo služabniki cerkve, ampak specijalno tudi naslednike apostolskega prvaka, ker je poštovati tudi načelnika kot organ in sicer kot najpotrebniši najbistveniši organ vsakatega telesa. Ako naš častiti gospod nasprotnik, čeravno dr. in profesor bogoslovja, ni imel še prilike, popbliže sprijazniti se s cerkvenim pravom in uglobiti se v duh tega prava: ni to naša krivda. Njegova zadača je bila pred razglašenjem svoje kritike, katera je pod vsako kritiko, pozvedeti o njej mnenje drugih, v bogoslovskih znanostih zvedenih oseb ali, ako je menil, da ima razlog, bati se tega, vsaj primerno poučiti se iz katere si bodi, po naših avstrijskih vseučiliščih rabljene ročne knjige cerkvenega prava; in našel bi bil na primer v že od nas omenjeni učni knjigi cerkvenega prava (od Veringa,

profesorja Praškega vseučilišča), med organi cerkvene oblasti navedene: 1) papeški primat pag. 522, 2) metropolit pag. 551, 3) škofo pag. 556, 4) pomočnike škofov, 5) koncilje in sinode. Da ni storil tega, predno se je spravil na nas z naravnost smešno očitbo, da bi nas mogel tudi s pomočjo te očitbe sumničiti, češ, da se nagiblujemo k protestantizmu, to zopet ni naša krivda.

To utegne popolnoma zadoščevati, da se brezdvombeno pokaže pravilnost našega stališča in celó naših besed; vendar pa si ne moremo kaj, da bi naših čitateljev ne opozorili še na neprikladnost, katera je v tem, da kot dokaz našega nagnenja k luteranskemu krivemu nauku hoče porabljeni se z nasprotniške strani tudi priznanje škofov kot najznamenitih organov, v tem ko je jedro luterskega krivega nauka, kakor se posebe poudarja z nasprotniške strani („Rimski katolik“ pag. 66), ravno v tajenju, da bi bil opravičen obstoj škofov in hierarhije v obče. K tej čudni nasprotniški logiki se v ostalem pridružujejo še naslednja premišljevanja, katera obsejajo nadaljnjo ilustracijo proti nam obrnene očitbe.

V našem „Slovanskem Svetu“ v odlomkih sporočena brošura je mogla škofo poštovati kot najznamenitiše organe cerkve jedino zategadel, ker je imela pred očmi vse stopinje škofov, torej skupni episkopat tudi s papežem vred, ki ima primat. Ako bi se bil v brošuri, kar je bilo takisto dovoljeno, dà, naravnost primerno po nemilostno sprejetem uvrščenju papeža Honorija med najviše postavljene škofo; kakor je bilo omenjeno zgorej, ako bi se bi torej papež pošteval ločeno sam za se: ne mogli bi se škofo zaznamovati kot najznamenitejši, ampak

samo kot znameniti organi. Ako smo torej škofo imenovali najznamenitiše organe cerkve, njih mesta (položenja) vsaj podcenili nismo. Vsled našega nsgnenja, utrjevati vsako opravičeno avtoriteto, bi mi škofo, jednako našemu čačastitemu gospodu nasprotniku, s pravo radostjo zaznamovali tudi kot kralje in vladarje v pravem pomenu besede, *) ako bi moglo tako zaznamovanje koristiti cerkvi, ako bi se vrhu tega dalo združiti s cerkveno zgodovino in katoliškim veronaukom, kakor tudi z dejstvi, katera vplivajo tudi na javno življenje našega cesarstva, torej so obče znana, dà, po vsakdanjem življenju se obnavljajo zopet in zopet.

Že zgorej k 1) pa smo dokazali, da z nasprotniške strani škofom odmerjeni poklic, nad verniki, torej nad cerkvijo, katera je telo Kristovo, gospodovati in tem vernikom ali tej cerkvi zapovedovati v pravem pomenu besede, po načinu kraljev in vladarjev v obče, da ta poklic se ne dá nikakor združevati s cerkveno zgodovino in katoliškim veronaukom; dotaknemo se na kratko torej tukaj jedino še onih, iz našega javnega življenja povzetih, torej obče znanih dejstev, katera se takisto ne zlagajo s položenjem škofov kot kraljev in vladarjev.

Navadni diecezanski škofje niso (v najvišji vrsti) samo pod papežem, ampak tudi nadškofom, **) in v našem cesarstvu so tudi nadškofje, katerih v drugi instanciji izrečene razsodbe so podvržene še reviziji *for m-a primitiale*. ***) Vsi škofje, nadškofi ali metropolitni in primati dobivajo pravo v mnogih, sosebno na dispense in absolucije odnašajočih se slučajih razsojevati jedino na podstavi posebnih pooblastil, katerih jim ne podeljuje papež niti za dobo njih življenja ali službovanja, ampak po merodavnosti njih kakovosti samo za dobo jednega, treh, petih ali desetih let. Vrhu tega je poštovati vse razsodbe škofov in celó nadškofov ali metropolitov, kolikor se dostajajo lastne dieceze, kot gole razsodbe prve instancije, spadajo torej, ako se prizivljajo (apelujejo) jednako, kakor v drugi instanciji izrečene nadškofovske še pregledovanju ali preiskovanju in spremembi po viših instancijah. Ne bojimo se, da bi mogel naš častiti gospod nasprotnik ugovarjati proti ravno opisanemu položenju škofov v vidni cerkvi Kristovi; ali utegnil bi on tudi brezslavno priznati, da kralji in vladarji v pravem pomenu besede niso podložni nikomur na zemlji, torej tudi niso nadzorovani od nikogar; da ne dobivajo kakih pooblastil, katera bi njih vladarske pravice razširjala za

*) Kralji pa vladarji v pravem pomenu, t. j. v sedanjí vidni cerkvi Kristovi so le škofje (pag. 188. „Rimskega katolika“).

**) Nadškofje imajo nadzorstvo nad svojimi sufraganskimi škofi ne samo gledé na stolnično dolžnost, ampak tudi gledé na opravljanje pravičnosti in dolžnost, snovati semenišča. Tudi pristaje nadškofom ob zamudah ali zanemarnostih svojih sufraganov devolacijsko pravo, vsled katerega jim je posezati v celi vrsti slučajev in ukreniti določbe.

**) Taka nadškofa sta na Ogorskem Jagerski (Erlau) in od 1867 grško-katoliški Fogaraški.

kak čas, celo ko bi bila možna taka pooblastila, najmanj pa da bi prosili za nje; vrhu tega da so poklicani nespremenljivo razsojevati vedno le v najvišji in poslednji instanciji. *)

Kdor po takem ravno opisano položenje kraljev in drugih vladarjev v državi z jedne strani in takisto zvesto opisano položenje škofov v vidni cerkvi Kristovi z druge strani pretehlta dobro in vsestranski, ta zasledi v obojestranskih položenjih jedva kako analogijo, pač pa najodločniša nasprotja, torej ne bode gotovo pritrjeval in ne more pritrjevati z ničimur ne utemeljeni, vsekakor čudni nasprotniški trditvi, po kateri bi bilo poštovati škofo v cerkvi kot kralje in vladarje v pravem pomenu besede.

Le z nekako nevoljo smo se lotili dokazovati neveljavnost nasprotniške trditve tudi na to stran, ker se ravno duhovna in posvetna oblast že zaradi njinih drug od drugega različnih namenov in s tem uslovljene (pogojene) različnosti njinega organizovanja ne dásti dobro primerjati druga z drugo. Ali naš častiti gospod nasprotnik, ki bi po svojem nagnenju k gospodovanju temu nagibu zoperni tradicionalni cerkveni imenovanji „škof“ (*ἐπίσκοπος*, *episcopus*) in pastir (*ποιμήν*, *pastor*) rad nadomestil z izključno na posvetni delokrog odnašajoča se izraza „kralj“ in „vladar“, nas je prisilil k gorenji oprovržbi; k tej oprovržbi pa nam je pridati še nekoliko, da pokažemo, h kakim posledicam bi morala naposled dovesti manija, označevati škofo kot kralje in vladarje.

V našem cesarstvu imajo, kakor znano, nadškofje Ostrogonski (Gran) Salcburški, Praški, Goriški, Dunajski in Olomuški knežji naslov, kar moramo mi in drugi poštovati kot posebno odlikovanje, katerega nima večja polovica nadškofov. **) Vendar pa je tudi nekaj preprostih diecezanskih škofov, kateri imajo pravo rabiti knežji naslov, ***) in se ume pač samo po sebi, da se tako odlikovanje ceni še više, zlasti ko je po ustavi, v tostranski državni polovici veljavni, vsak krezoškof člen, jednako nadškofom, gosposke zbornice in ima kot tak pravico, dà je poklican, neposredno s svojim glasom vplivati na državno zakonodavstvo.

*) Nemški kralji in drugi pod zaznamovanjem velikih vojvod, vojvod, knezov znani vladarji napravljajo od ustanovitve novega nemškega kraljestva izjemo od tega pravila zaradi tega, ker so se odrekli nekaterim svojim vladarskim pravicam na korist cesarja, oziroma cesarstva. Toda gledé na ostala vladarska prava niso nikakor podložni cesarju, in celó to, da so se odrekli nekim vladarskim pravicam, ne kaže nikakor manjše razlike med njimi in položenjem škofov, ker poslednji niso bili in ne bodo nikdar v položaju, da bi se odrekli čemu na korist papeža ali nadškofov ali metropolitov in primatov, kateri prav za prav izvršujejo samo jeden del papežkih primatskih prav.

**) Ne gledé na armensko-katoliškega titularnega nadškofa na Dunaju, nimajo knježjega naslova trije gališki, potem trije ogerski, kakor tudi nadškofa hrvaški in dalmatinski.

***) Število teh knezoškofov se je za jednega (Krakovskega) pomnožilo tekočega leta vsled cesarskega sklepa.

Z druge strani je ravno takó znano, in mi smo že zgoraj kazali na to, da na lestvici vladarjev imajo poleg cesarjev prvo stopinjo kralji, potem nadvojvode, veliki vojvode, vojvode in še le po teh knezi. Razlika med kralji in suverenskimi knezi je torej jako znatna in po takem jedva takó znatna, kakor med poslednjimi in titularnimi knezi, ker se prvi prištevajo vsekakor k vladarjem, v tem ko je poštovati poslednje kot podanike kakega vladarja. In celó med titularnimi ste dve druga od druge strogo ločeni vrsti ali kategoriji, ko pripada jedino prvi vrsti naslov „svitlost“, ne pa tudi drugi, h kateri brez izjeme spadajo naši nadškofi in škofje.

Ako imajo torej škofje v vidni cerkvi Kristovi, kakor se trdi z nasprotniške strani, mesto (položenje) kraljev in vladarjev v popolnem zmislu besede, in se njih odlikovanje s posvetnim knježjim naslovom niže kategorije vendar smatra v obče kot posebna milost vladarja, podeljujočega ta naslov za neke nadškofije, in to milost tudi kot tako občutijo odlikovani škofje: more se iz tega jedino izvajati, da ali je država jako visoko nad cerkvijo, v tem ko se vendar z nasprotniške strani trdi ravno narobe; ali pa da svet z nadškofi in škofi vred nima nikake slutnje o položaju, z nasprotniške strani velikodušno odmerjenem škofom kot kraljem in vladarjem v polnem zmislu besede, naši nadškofi in škofje torej se ponižujejo sami iz gole nevednosti, ako se poslužujejo knježjega naslova niže vrste, ki jih krati (ponižuje) kot kralje, in morda še več, ako se poslužujejo naslova tajnega svetnika, ali celó menijo, da vidijo v podelitvi takih naslovov po vladarju, poseben čin vladarjeve milosti.

V pogledu na tak dilemat, h kateremu v poslednji analizi dovaja čudna nasprotniška trditve, postaje volitev pač težavna; prepuščamo jo torej našemu častitemu gospodu nasprotniku in prejdemo:

K 3. Kot mesta iz svetega pisma, katera so v brošuri, v naščm „Slovanskem Svetu“ v odlomkih sporočeni, krivo razlagajo po nasprotniškem mnenju, poštrevajo se izreki apostola Petra, sosebno izrek do vernikov: „Vi pa ste izvoljen rod, kraljeva duhovščina posvečeno ljudstvo“), in izrek, ki velja najstarejšim, torej potem ko sam sebe navaja kot sostarejšega, škofom: „Vaše starejše opominjam (prosim) jaz kot sostarejši . . . Pasite čredo **Božjo**, katera je pri vas in **nadzorujte** jo ne prisiljeni, ampak radovoljno po Bogu, ne zavoljo grdega dobička, ampak dobrovoljno; ne kot zapovedniki nad izvoljenci, ampak kot zgled črede iz srca.“ **)

Že sklicavanje na ta mesta svetega pisma zadoščuje našemu častitemu gospodu nasprotniku, da nas postavlja kot pristaše protestantizma, ki ga je cerkev obsodila kot kriv nauk. Sosebno se spodtika nad tem, da apostolski prvak imenuje verno čredo celó kraljevo duhovščino, kajti

*) I Petr. II: 9.

***) I Petr. V: 1, 2, 3.

gledé na to zaznamenovanje ga žene, da zakliče na pag. 66.—67. „Rimskega katolika“: „Kako si imamo po tem misliti vladarsko oblast škofov, ni težko razvideti. Kdo more še govoriti o pravi zapovedni, kaznivni oblasti škofov nasproti kraljevskim podložnikom? Nič manj se ne spodtika dr. Mahnič nad opominom Petrovim do škofov, naj bi ne pasli črede izvoljencev kot zapovedniki; kajti v zvezi z gorenjim klicem obdolžuje pisatelja mišljene brošure, da odločno taji tako oblast škofov, (to je oblast vladarjev in zapovednikov nad verniki), češ, da ta pisatelj razlaga besede Petrove (I Petr. V: 3) v zmislu, kakor da bi škofje ne imeli pasti svoje iz izvoljencev sestajajoče črede kot zapovedniki.

Mi umemo osupnenje, katero se je utegnulo pri čitanju zgoraj navedenega teksta svetega pisma polastiti našega častitega gospoda nasprotnika, kateri meni, da niti dušno zveličanje človeštva, ta jedini namen cerkve, se ne dá doseči drugače kakor s fizičnimi prisilnimi sredstvi, neločljivimi od gospodovanja in zapovedovanja; kajti ne samo posamični, od njega posebno perhoreskovani stavki, temveč vsaka beseda teh tekstov se obrača proti njegovim nazorom in priljubljenim nagnenjem. Njemu bi bilo, kakor se zdi, najbolj po godu, ko bi bilo sklicevanje na ta mesta svetega pisma, katera bi mogel težavno prirediti (adaptovati) po svojem običaju, izključeno jedenkrat za vselej, ker so se na ista sklicevali tudi krivoverski učitelji; utegne pa, ako se bo tekom časa poblize seznanil z neštevilom tekstov svetega pisma, o katerih so menili neverniki in krivoverski učitelji, da se jim je opirati nanje, preveriti se, da je tako izključevanje nemožno ravno takó, kakor je dejanski nedovoljeno, in kakor se po najmanj dá doseči po postranski poti sumničenja, katera se je nastopila z nasprotniške strani.

V obče se obrača umazano orožje sumničenja proti temu, ki je rabi v kritiki, kajti s tem dokumentuje nedostatek stvarnih razlogov. Dejanski so razgovorjeni teksti del prvega lista Petrovega, torej svetega pisma, in njih pomen se s tem, da so se sklicevali nanje krivoverski učitelji, ne zmanjša čisto nič, pač pa poviša. Na tem se dá spremeniti ravno takó malo, kakor na besedah teh tekstov, katere izključujoč vsako dvóumnost, so takó jasne, da naš častiti gospod nasprotnik, kakor je bilo omenjeno zgoraj, obdolžuje pisatelja kritikovane brošure nepravilnega razlaganja, v tem, ko je ta dejanski rabil samo v njih nahajajoče se besede. To poslednje dejstvo v zvezi z okolnostjo, da je dr. Mahnič, ki se zateka k razlaganju tekstov, bi zadoščevalo popolnoma, da bi zavrnilo proti nam obrneno očitbo nepravlega razlaganja; vendar hočemo kljub temu poblize ogledati si tudi še nasprotniško razlaganje, zlasti ko se kaže, da nasprotniška premetenost nikakor ni dosegla in ne more doseči namena, da bi prek in prek jasnim tekstom odvzela njih zmisel in torej njih pomen.

Naš častiti gospod nasprotnik začenja svoje razlaganje (pag. 188 in 189 „Rimskega Katolika“) z besedami Petrovimi do vernikov, med katerih besed pravim in nepravim pomenom da je razločevati.*) „Izoljen rod, razpravlja se z nasprotniške strani, so vsi kristijani, namreč iz velike množine po Adamovi večni smrti pripalega človeštva, poklicani so od Boga Očeta, prerajeni po milosti sv. Duha, odločeni za nebeško kraljestvo. Toda izmej kristijanov samih so še drugi posebno izoljeni, namreč duhovni; in kakor se vsi kristijani ločijo po neizbrisljivem znaku sv. krsta od nekristijanov, takó se duhovni po duhovnem posvečenju, ki jim isto tako vtisne neizbrisno znamenje, ločé od kristijanov neduhovnikov, lajkov. Isto velja tudi o pridevku posvečeno ljudstvo. Na našem mestu torej vpotreblja sv. Peter besedi „izvoljeni rod“ v prvem, ne pa v drugem pomenu. Kar se pa tiče besed „kraljeva duhovščina“, moramo ravno tako ločiti mej pravim in nepravim ali prenesenim pomenom obojih. V pravem pomenu so duhovni le tisti, kojim pristojna pravica opravljati žrtev v pravem pomenu, namreč zvenanjo stvar, z nje vničenjem v imenu drugih, običaj, ki ga nahajamo pri vseh narodih; v nepravem zmislu je pa duhoven vsak človek, v koliker daruje Bogu na oltarji svojega srca, dar molitve, mrtvičenja itd., to je tedaj notranje nevidno duhovništvo; in k takemu so poklicani pred vsemi drugimi ljudmi kristijani, katerih telo je svetišče sv. Duha. Da pa ima sv. Peter le to duhovništvo v mislih, je pač jasno iz besed, katere nahajamo o vernikih v istem poglavju istega prvega lista le nekaj vrst zgoré: sveta duhovščina, da darujete dubovne žrtve.“**) „Isto tako so kralji vsi verniki, — v nepravem pomenu, v pomenu kakor govori Skr. razodenje in bodo kraljevali na vekov veke“ (XX. 5). In v tem pomenu ugovarja tudi sv. Peter svoje vernike, hoteč jih s tem opominati, naj se vedno zavedajo svojega vzvišenega poklica. Kralji po vladanji v praver pomenu t. j. v sedanji vidni cerkvi Kristusovi so le škofje. Imenujoč tedaj apostelj vernike „kraljevo duhovščino“ se nikakor še od daleč ne dotakne one vladarstvene oblasti, ki škofom pristojna nad verniki.“

Tako se glasi nasprotniško razlaganje besed apostolskega prvaka do vernikov. Da bi videli naši čitatelji do cela jasno, podali smo te besede popolnoma, torej tudi ne moremo prezirati neposredno sledečega patetiškega nasprotniškega klica kot dopolnitve navedenih besed, in ki se glasi: „Pač kolika zmešnjava pojmov, ako se razni pomeni besed strogo ne določijo! Po razlagi naših nasprotnikov bi morali vsi sodniki biti pravi bogovi, saj uči sv. pismo jasno: Rekel sem: Bogovi ste!“ (Ps. LXXXI. 6.)*)

*) „Razločimo tudi tukaj, namreč mej pravim in nepravim pomenom besede“. Str. 188. „Rimsk. katolika“.

**) I Peter. II: 9.

*) Pravilniše Ps. LXXXII: 6.

Čudno nasprotniško trditev o namišljeno škofom nad verniki pristajajoči vladarski oblasti smo že oprovrgli k 1), tudi drugo nasprotniško trditev, katera ima jednako tendencijo, češ, da bi bilo poštovati škofo kot kralje in vladarje v pravem pomenu besede, smo razlagali že k 2), hočemo torej, predno začnemo razpravljati jedro, jedino še označiti pri svečeniku nad vse čudno ravnanje s sv. pismom, kakeršno se razkriva pri gorenjem razlaganju. Tekom tega pojasnjevanja kritike dr. Mahniča smo bili sicer opetovano prisiljeni, kazati nato, kakó trže on posamične stavke svetega pisma iz konteksta, pači z izpuščanjem najvažnejših besed, s kratka, na vsak način adaptuje (prireja) za svoje namene; ali tukaj se dotika njegova lehkomišelnost na to stran že frivolnosti in seza tako daleč, da se ne boji svetemu pismu na podstavi nekoliko iz konteksta iztrganih besed razodenja Ivanovega in 82. psalma namišljati nauk neprikladnostij ali absurdnostij, katere sam priznava kot take, da bi s tem oslabil tudi važnost v kritikovani brošuri iz prvega lista Petrovega navedenih besed.

Prezirati hočemo popolnoma to, da ne samo primera včasih težavno umljive vsebine v podobah razodenja Ivanovega, kakor tudi profecije, h katerim se prištevajo ne brez vzroka tudi psalmi, da ne samo primera tega z lahko umljivo vsebino ne v prilikah sestavljenih, tudi ne učenjakom, ampak vernikom v obče namenjenih listov apostolov, pač zato pisanih, da bi jih umeli verniki, ni dovoljena za namen, ki se ima z nasprotniške strani pred očmi, ampak je tudi zasledovanje takega namena samo po sebi vsekakor neumestno. Ali v samo po sebi neprikladno vspeševanje takega namena iz že tako težko umljivih tekstov iztrgavati samo po nekoliko besed, prilagati jim vsled konteksta do cela tuj pomen in ta postavljati celo kot razločno izrečen nauk svetega pisma, to preseza pač vendar mero tega, kar si sme dovoliti kritik, sosebnó ako pripada k velespoštovanemu duhovenskemu stanu, kateri je na prvem mestu dolžen varovati imenitnost svetega pisma. In to postopanje, katero si dr. Mahnič, žal, dovoljuje na način, ki ne izključuje misli ali domnevke, kakor da bi on hotel vaditi samo svojo dovtipnost, nam je pojasniti pobljže, že zato, da varujemo avtoriteto svetega pisma, specijalno tudi v kritikovani in v našem „Slovanskem Svetu“ v odlomkih sporočeni brošuri navedena mesta iz prvega lista Petrovega

Z nasprotniške srtani navedeni tekst iz razodenja Ivanovega XXII.: 5 glasi se v celoti: „In noči ne bo več, in ne bodo potrebovali ne svitlobe svetila, ne svitlobe solnca, kajti gospod Bog jih bo razsvetljeval, in bodo kraljevali na vekov veke.“ V vsem tekstu ni torej ne besede „verniki“, ne besede „kralji“, dà, nikdo ne misli na ti dve besedi pri čitanju teksta, kateri iz stavkov, da ne bo več noči, in da bo namestu svetlobe solnca svetil gospod Bog, očitno kaže na nebesa, kjer ni po-

danikov in dosledno tudi ne kraljev, ne vernikov in dosledno tudi ne nevernikov, v obče ne ljudij, temveč so samo večnega zveličanja udostojena preobrazena bitja. To pa ne zavira našega častitega gospoda nasprotnika, da trdi, da po besedah svetega pisma, ki jih je navedel iz teksta, bi bili vsi verniki kralji, in o tej do korenine krivi trditvi skuša ali želi na način, kateremu ni jednekega, da bi ji pritrtili glede na njih omiko pač jako podcenjeni čitatelji „Rimskega katolika“. On pohablja ali pači tekst, izpustivši njegov najvažnejši del, ki spominja na nebeško kraljestvo, ko navaja samo teksta poslednje besede „in bodo kraljevali na vekov veke“, in to odrezanje mu onemogočuje z jedne strani, da odnaša besedico (v slovenskem izpuščeni zaimek) „oni“ ne na preobrazena nebeška bitja, ampak na vernike, katerih nikakor ni v tekstu, z druge strani pa, da glagolu „kraljevati“ kateri se odnaša na preobrazena bitja nebeška, katerim sveti Gospod Bog, in kateri glagol ne more pomenjati drugega, kakor uživati nebeške krasote, da temu glagolu prilaga pomen „vladati kot kralji“, dasi v tekstu, kakor se ume samo po sebi, ni niti s slovko mišljeno na kralje. V poslednjem odnošenju mu prihaja prav slovenski glagol „kraljevati“, kateri v tekstu precizno pomenja pač le „gospodovati“, torej isto kar „vladati“, vendar pa ne izključuje tudi pomena „kot kralji vladati“.

Jednako skuša dr. Mahnič tekst, ki ga je navedel iz psalmov, postavljati takó, kakor da bi takisto obsejal absurden nauk. Tudi tukaj navaja on iz citovanega teksta Ps. LXXXII: 6 samo pet besed, katerim, poštevanim samim za se bi te utegnile zlasti osebe, katero so manj zvedene v sv. pismu, prilagati pač tudi čuden pomen; v tem ko v dopolnjenem tekstu: „Rekel sem: Bogovi ste vi, in sini Najvišjega vi vsi“ ravno z nasprotniške strani odrezane besede razjasnijo takoj vsakemu, da se med Bogom (Najvišim) in sodniki, ki imajo po Božji milosti oblast, varuje velikanska razlika, ki je med Bogom in celo najviše postavljenimi ljudmi, dasi se imenujejo sodniki tudi bogovi, v hebrejščini, katera ima za pojem, ki ga združujemo z besedo „Bog“, razne izraze. Bila pa je dolžnost našega častitega gospoda nasprotnika,

ki trdi, da je našel v svetem pismu jasno izrečeni nauk, da so sodniki bogovi in torej vsak sodnik bog, da bi ne bil navedel samo citovanega teksta, ampak, ker v tem ni govora o sodnikih, tudi tekste vrst 1 do 5, katere pač govoré o sodišču in sodniških opravilih. To dolžnost pa je jako modro opustil, ker bi bili že prvi dve vrsti („Spev Asafov. Bog stoječ v zboru bogov, sodi sredi bogov: doklej hočete soditi krivično in pospeševati hudobneže? Sela“) zadoščevali, da bi pokazali brezdvombeno, da imamo opraviti tukaj s svojstvom hebrejskega jezika, po katerem so se imenovali sodniki med potomci Jakopovimi bogovi ravno takisto, kakor paganska božanstva. Pod tem imenovanjem se navajajo sodniki že II Mos.: 8 in 28, *); gledé na to torej ne more biti dvoma. Na izraz „bogovi“, rabljeni v 82. psalmu, se v ostalem odnaša tudi evangelij (Joan. X: 34 in 35).

Po takem je pač jasno, da z nasprotniške strani posebe in z večine v podobah sestavljeni, torej težavno umljivi, iz Ivanovega razodenja in psalmov posneti teksti svetega pisma ne obsezajo ničesar, nad čimur bi se mogli spodtikati, ako se ne pohabijo nalašč, kakor dela to dr. Mahnič, da bi pokrtil občutni nedostatek stvarnih razlogov. Toliko manj pa se dá mešetovati na podstavi razlike, katera se skuša napravljati z nasprotniške strani, razlike namreč med pravim in prenesenim pomenom besed na tekstih, katere smo mi navedli popolnoma iz prvega lista apostolskega prvaka. Ves list, kakor listi apostolskih prvakov do vernikov v obče, ni sestavljen v podobah ali prilikah, temveč v pogledu na njegov namen, da bi ga popolnoma razumeli tudi preprosti ljudje, v jako jasnih izrazih, pri katerih je odveč, dà, naravnost neumestno vsakatero modrovanje zaradi tega, ker obsezajo isti do cela isti nauk, kateri se vsakemu od nas vceplja že v šolah in sicer v katoliških šolah.

(Dalje pride.)

*) 8. „Ako se ne iztakne tat, naj se ukaže gospodarju stopiti pred bogove, ali ni segnil s svojo roko po reči svojega bližnjega.“

28. „Bogov ne psuj, in kneza v tvojem ljudstvu ne preklinjaj.“

Povadilsja kuvšin pó vodu hoditb...

Oěrki iz ruskega življenja, spisal Róščin.

(Konec.)

XIII.

Ko so se ohvalile gori opisane sitnosti na prvih zapravih gospodujoče stranke, vzdignili so liberali glavo. Začela se je silna agitacija z obeh stranij; konservatori so čutili, da je njih carstvu konec; no da je ta konec stvoril se neizbežnim, k temu je v svojej slepej strasti in neopisanej topoumnosti pripomogel o. Konstantin.

Ravno ko se je razgorela agitacija, krstil je o. Konstantin pri jednom iz svojih zancev. Po krščenju bil je po ruskem običaju majhen pir, kjer smo pili za zdravje novorojenega državljana vserosijskega. Začela sva govoriti, kako agituje tu in kako za granico. Povedal sem mu, da je najbolje orožje proti liberalcem za granico — vera. Treba je le trobiti na ves svet, da se podira

cerkev, ker rujejo pod njo liberali, in stvar bo v klobuku. O. Konstantin si je moje besede namotal na brke in v naslednjo nedeljo, po liturgiji, govoril je svojo agitacijsko propoved v cerkvi. „Pravoslavni kristijane! rekel je, — slišali ste, da so rimski imperatorji cela stoletja proganjali vero kristijansko; razganjali so kristijane, metali divjim zverem, ščipali jih z razbeljenimi kleščami: no vera kristijanska je ostala; in kri mučenikov bila je seme pravoslavja. Julij Odstopnik hotel je zopet uvesti paganstvo in vojeval je zanjo: no vera je ostala. Sprla sta se carigradski in rimski patrijarh; odstopili so zapadni pravoslavni od vstočnih, no vera je ostala. Kakor kobilice naletele so na Rusije pravoslavno brezštevne mongolske in tartarske orde — vera je ostala; prešla je Moskva, Poljša in Litva — vera je ostala. Napoleon privel je v 1812. l. v naše otečestvo dvanajst krivovernih narodov, no vera je ostala. In zdaj v Rusiji živé tisoči in tisoči molokanov, skopcev, štundistov, živé milijoni in milijoni ne samo mohamedanov, židov, katolikov in Nemcev, no celo paganov — no vera ni v nevarnosti. No, ako oddaste na naslednjih zemskih volivah vaše glasove liberalom, konec bo veri. Nesreča je zadela našega velespoštovanega Aleksandra Ivanoviča. Njega prevoshoditeljstvo je oklovetan, opljevan. No imamo druge može, katerim učitelj je bil on, nje volite. Bojte se strupenega liberalizma, bežite od njegovega smradu in puhlosti.

Kaj hoté ti bogataji! Razrušiti cerkve in zdelati iz njih mesta nečimurnosti; svečenika hoté spoditi v Sibirijo. Vaši otroci se ne bodo učili zakona Božjega; kakor liberali sami, tako boste tudi vi kmalu zverine brez vere, brez vesti, celo podobe Božje na vas ne bo več.“ — O. Konstantin je uže davno zamižal v ekstazi in je bil zelo podoben Bedi, ki je kamnom propovedoval. Ko je rekel „Amin!“ in odprl oči, v cerkvi razen treh gluhih starih in služitelja nikogar ni bilo. Ženske začele so debelo gledati in jadikati: „Ah, batjuški! Što eto takoje? Ali pop s mužikami porugalsja?“

Ko je o. Konstantin šel iz cerkve, vpili so razjarjeni mužiki za njim: „Antikrist! veroodstupnik! Il. Cerkev je zidana na skalo, katere peklenska vrata ne mogo premoči, on pa o liberaláh govori, da bodo vrgli vero! Vero!“

In mužiki so rešili, da je pop „jeretik“ ali pa da je zblaznel in takoj so iz svoje srede izbrali deputacijo, ki je imela iti prosit arhijereja novega, pravoslavnega popa. Med tem so delali svoje delo razbojniki peresa in lopovi „Ujezdnega Vestnika“. V svojem listeku prorokovali so z najresnobnejšim licem, da, ako pobede liberali, pošlje Bog na ujezd potres, povodenj, vojsko, kugo, lakoto, draginjo in žalostne in revne čase, kajti ti strupeni gadje majó stebre svete vere in hoté, da bi se ves svet zapisal črtu, kateremu so oni vdani od vse duše in vsega pomišljenja. O. Konstantin

prelevil se je popolnem v zagraničnega človeka in spokojno je obrisal brado, ako mu je kdo pljunil vá-njo.

No Bog, za katerega ljubimce so se proglasili konservatori, ostavil jih je na dan volitev. Izvoljeni so bili liberali in nekaj zmernih konservatorov, kateri si niso še zamazali rok in ne prodali vesti. Pobita stranka peljala se je po volitvah k Aleksandru Ivanoviču, ki je seveda sedel doma, kajti kot zatoženec ni imel pravice javiti se na volitve. Kakor besne drdrale so kočije po cesti k padšemu maliku, in za njimi plél se je v svojem pletenem vozu o. Konstantin. Aleksander Ivanovič pogostil jih je, kar se je dalo, in možje so v obilnej vodki kopali svoje gorje. K četertej uri jutra zagasili so sluge sveče, in vsa pijana svojat ležala je kakor trupla na polji bitve. O. Konstantina pa so strežaji nesli na nosilkah domov, kajti noge so mu popolnem odrekle svojo službo.

Konec.

Aleksander Ivanovič in dva mirova sodnika so še v sodobnej preiskavi, ki se gotovo ne bode še skoro končala pri počasnosti naših ruskih sodišč. Njega pristasi so utihli in laskajo se uže liberalom.

O. Konstantin pa je miren in skromen, odkar se je vrnil od arhijereja, kamor je bil pozvan skoro posle volitev „dlja zaslišanja“, ali, kakor se v latinskej praksi govori: ad audiendum verbum. Okrajni šolski nadzornik se je namreč pritožil arhijereju, da učenci o. Konstantina v selskej šoli celo šest resnic in dvanajst lastnostij božjih ne znajo, kajti zakonoučitelj zanima se z njimi malomarno in večkrat na uroke ne hodi. Razun tega prišla je k arhijereju deputacija mužikov prosit drugega popa, češ, da o. Konstantin je začel učiti neko novo vero: govoril je namreč v propovedi o nekih liberalah in je trdil o njih, da so veri in gosudarstvu krajno opasni ljudje; kar se tiče vere, to oni, mužiki znajo, da je cerkev zidana na skalo; gosudarstvu nevarni ljudje pa niso liberali, ampak „sicilisti“, ki so Carja = batjušku ubili.

Arhijeréj pozval je torej o. Konstantina k sebi in začel je čisti to „garjevo ovco“. Osvežil mu je v spominu dolžnosti svečenika vere krotosti in ljubezni in da hram božji ni mesto roganju in obsojevanju bližnjega. Zemstvo z vero nima nič občega, kajti zemstvo ni „cerkovni sobor“. Govoriti, da je vera v opasnosti znači uničevati vero, katere služitelj je; ako vera opeša, to v tem bodo prvi odgovor dajali večnemu sodniku — svečeniki, a ne liberali ali kdo drugi. Ne ovce so odgovorne, ako se izgube, no pastirji. Za zdaj da mu odpušča, no ako še kdaj usliši, da on v cerkvi govori o zadevah, ki s cerkvijo nimajo nič občega, to pošlje ga v „monastir na pokanje“.

Nedavno sem videl o. Konstantina na imeninah protipopa. Zdelo se mi je, da njega tovariši imajo nad njim več veselja, nego nad devetindevetdeset pravičnimi,

ki pokore ne potrebujejo. O. Konstantin je čistosrdečno priznal, da ga je pridobil za-se Aleksander Ivanovič zato, ker mu je vedno govoril, da pri arhijereju obeda vselej, kadar je v gubernskeji stolici: prihod je slab, žena plovovita, kaj čuda, da je kot človek sodil po človeški.

Tudi mužiki zabili so skoro vse nesvečeniške postopke svojega popa, češ, on je našo vero samo unizil s tem, da nam je tvrdil, da je v nevarnosti, drugi pa celo odstopajo od vere in si izmišljujejo celo nove cerkve po svojej glupej glavi.

Nov sestav zemstva začel je pometati Avgijev hlev: razgnal je vse prejšnje činovnike zemske uprave in celo niže služitelje, češ, „čtobi staroj zakvaski ne bilo v zemstvě.“

O. Konstantin vtaknil je svoj meč v nožnje, izpolnue svoje svečniške dolžnosti, orje in kosi in kmalu bode spet otcem, ne vem v kateri krat uže.

„Ujezdni Vestnik“ poginul je brez peresa svojega glavnega člankarja in posebno še zato, ker se je posušil vir življenja. Členi redakcije pa so „privedeni v svojè pervonačaljnoje sostojanije“: pišejo zopet pri raznih advokatih, po 5 kopejek od pisane pole; le jeden iz njih je stopil na službo k Aleksandru Ivanoviču, kjer mužike psuje in roga od ranjega jutra do pozdnega večera, kakor je to delal poprej v órganu konservatorov. Tako so vsi zopet pri svojem „poklicu“ in o. Konstantin se le čudi, kako je mogel biti tako glup, da si je v propovedi usvojil taktiko zapadnih fanatikov in uniževal vero, katere služitelj je, češ, da je to ravno tako brezumno, kakor da bi gospodar, ki sam zapaja po krčmah, vpil na ves svet, da njega gospodarstvo hira in „peša“, in je v „nevarnosti“.

Živi, živi duh slovanski!

Pod tem naslovom piše Praški „Vyšehrad“: „Nam Čehom na večno ostane zasluga, da smo bili prvi, ki smo misel slovanske vzajemnosti primérno, kakor treba, razumeli in jo izprojavati začeli tudi praktično.“

Spomina vredno leto 1848. s svojim shodom in to potovanje v Moskvo, katerega se sevè mnogi takratni potniki sramujejo dandanes, kakor tudi premnogi spisi in pojavi najboljših sinov našega národa, to so dejanja, katera nam nihče ne tají in tajiti noče. Toda, kakor pri nas Slovanih, a zlasti pri nas Čehih, ostaja vse pri prvem nastopu, kakor nismo v ničemur — stoletna skušnja to trpko trditev potrjuje — zmožni dosledno, vstrajno, železno delovati, takó smo tudi v téj stvari ostali takó rekoč blizu pri prvem koraku. Pojavlja se nam tû, čez kar se pritožujemo vedno in moramo pritoževati, da je namreč pri nas od besede do dejanja, od gesla do čina nenavadno daleč. A tû pa se ne čudimo, da se tudi najkrasnejše besede povsakdanijo, in ta najvznešenejša gesla spremené se v prazne fraze, katere znajo ljudje kakor papige o pravem ali nepravem času ponavljati, ne da bi pri tem sploh mislili kaj.

Mi pri vsakej zabavi, pri vsakej merendi na vsakem táboru, sploh vedno in povsod, kjer koli se nekoliko ljudi snide pri pivu, prepevamo, da ohripavamo, na vse grlo: „Živi, živi duh slovanski,“ toda, da bi nekoliko mislili, da bi pripomagali k temu, da bi ta duh slovanski živel na veke, to nam niti pri pivu, niti mačkinji godbi ne pride niti na misel. Mi pri vsakej priliki ponavljamo besede, kakor: slovanska Praga, slovanski prapor, slovanska kri, toda, kar še nedostaje tej Pragi k njeni slovanskosti, to vsi vemo, pa popraviti to se ne trudimo, kakó ta slovanski prapor omadežujemo z neprestanim odstranjevanjem, to čutimo; a ta naša slovanska kri se

prav nič ne razburi, ko začne si nekakov tujec brke briti in na smeh staviti vse, kar bi nam imelo biti sveto in drago.

Odpojemo si, oddeklamujemo, zanesemo zastave nekam na pod, shranimo trobarvnati trak, s katerim smo olepšali prsa svoja „ponosno“ in komedije je konec. In ako bi jutri nekdo prišel ter začel v navdušenem tonu danes razgovor o stvaréh slovanskih nadaljevati, odpravimo ga s posmešno opažnjo: „Ne bodi vendar norav, saj je tabor uže minul!“ In ko bi ugledali drugo jutro še koga v surki in s trobarvnatim trakom na prséh, pa bodemo zmajali z rameni ter rekli: „Najgotovejše se je včeraj nekje zapil, da ni imel časa se spreobleči!“ In ako bi bil slučajno tam tujec, pa zarudimo od sramote in v čistej nemščini hitimo mu pojasnit, da je včeraj „zopet jedenkrat na nas sedlo, toda da to ni bilo nič.“

S kratka in odkritosrčno: mi smo prazniški Slovani, kateri se s svojim slovanstvom po praznikih in pri slavnostih s trakovi in mušlami lepšamo in pri tem ne pomišljamo, da to, kar nas lepša, ima vendar nekako večo ceno, po čemur se tudi ne ravnamo! V češki družbi srečamo se prečesto z ljudmi, izmed katerih ta ali oni z zbadljivim smehom, drugi zopet s posebnim spoštovanjem povedó nam, da je to „brat Slovan“, ali „panslavist“. Oglejmo si nekoliko bliže to zanimivo prikazen. Nekateri je postal „Slovan“, ker ima nekako zalo slovansko imé in da bi svoje slovanstvo takó nekako lepó manifestoval, nosi navadno dolgotanske lasé.

Na nekaj več se revež ni vzmôgel, največ še to, da časih po tuje slovansko zakolne, ali nekoga s primkom „pšakcev“ (pasja kri) ozmerja. Kdo drugi naučil se je katerega z bratovskih jezikov, prečital nekatere knjige, katerih ni niti razumel in sedaj gleda na slo-

vansko vprašanje z motnimi očmi. Je-li čital poljski, olepša svoje stanovanje s poljskimi slikami, rogaje se ruskej knuti, ali narobe. O kakošnjem važnem delu v naši inteligenciji — to govorimo o nje veliko večini — ni niti nikake slutnje!

In vendar moremo reči, da v tem našem národu živi duh slovanski, kljubu temu, da se na oživljenje in osveženje tega duhá ne stori skoro ničesar! Pri samem zvuku besede „Slovan“ se tudi najpriprostejši človek radostno zgrozí; ako zasliši besede bratskega národa, jih pozorno posluša, in ako zapojete pred njim pesem v jeziku slovanskem, pa mu zaiskré oči in lice rarudí. Poslušal bi Vas do rana.

Očividno, da, ko bi naš narod tudi ne vedel, on ipak že čuti, kaj je za nas Čehe Slovanstvo, in da misel slovanske vzajemnosti je vmožna gibati, misli in roke našega naroda.

Očividno, da ta žar ljubezni k svetu slovanskemu doslej v nas ni ugasnil, in da pod pepelom netočnosti in malomarnosti tli še mnogotera iskra, in da v tem našem, s capami tuje kulture oblečenem národu, tiči vendar še duh slovanski.

No, pobrinimo se torej za to, da bi ta iskra ne ugasnila, marveč razplapolala se v mogočen, življenjedaren plamen, da bi ta duh slovanski tudi javil se povsod v vsem našem mišljenju in čustvu, takisto kakor v dejanjih naših. Izbavljamo se kolikor možno izpod nam škodljivih vplivov, zlasti pred tem pogubonosnim ponemčevanjem; poskušajmo približati se k ostalemu svetu slovanskemu, da bi ga spoznali in tudi v njem poznani bili!

Kjerkoli nam ne zadoščuje češka beseda in češka knjiga, iščimo pomoči v drugi literaturi slovanski; kjerkoli nam ne zadoščuje češki izdelek, iščimo nadomestila zanj na slovanskem trgu, in česar imamo več nego potrebujemo, naj bo to že naše delo, ali kri naših otrok, poskušajmo s tem slovanski svet vbogačevati!

Gojimo vzajemnost slovansko, toda pazimo samó, da se to ne bo godilo zgolj z zvonečimi besedami, s praznimi frazami, marveč z dobrodejnimi dejanji ter znajmo, da bomo imeli iz tega sami največi prid. Delajmo vsi, neprestano in povsod na to, da bi vzajemna ljubezen prodrla vso našo kri in možgane ter se pojavljala v vseh delih naših rok, potem — potem bode nam možno brez dvoma in bojazni zapeti sí:

„Živi, živi duh slovanski,
Bôdi živ na veke.“ —

Zares prava beseda na pravem mestu; izražena očitjanja veljajo bolj ali manj tudi drugim vejam slovanskega debla. Tudi Slovenci vidijo v graji, izraženi Čehoslovancem, mnogo, kar je prikladno tudi za njih položnje in razmere. Nasvet in opomin velja torej tudi njim. Slovenci so v svoji občí površnosti taki, da se njih nasprotniki sami smejejo, ko izražajo strah pred slovanskim duhom tega narodiča; dejanski ga pa niti ne poštevajo zaresno. Zaresno ne preišljujemo stvari in razmer, še manj pa delamo po razumu. Naj bi graja češkega lista napotila, da bi slovenski pojedinci ogledali sami sebe.

30. marcija 1889.

Ljubljanski „Slovenec“ in njegova podružnica v Gorici trdita kategorično, da sta „Slovenski Narod“ in „Slovanski svet“ provzročila dogodek v Poddragi. Zato ne bode odveč, dopostaviti dva nepreovrgljiva fakta, katera izključujeta drug drugega, kajti ako jeden izmed nju obsega v sebi pojem istine, obsega drugi pojem brezvestne laži in narobe. Prvi fakt je, da „Slovenec“ cum appendice dolži za „Slovenskim Narodom“ in „Slovanskim Svetom“ stoječo slovensko inteligencijo, da razširja panslavistična učenja in odvrtača od katoliške cerkve verne Slovence, dà, še več, meče se obrazovanemu slovanskemu občinstvu pred vsem svetom v oči, da dobiva za agitacijo podporo od drugod. Ta poslednja tvrditev sicer se ne podpira niti z najmanjšim dokazom, kajti a priori je uže izvestno tvrdilec, da jim nikdo ne veruje, najmanj pa sami sebi. Na take bolj glupe nego zle upreke, odgovarjati bi bilo ravno tisto, kakor kričati: „Bog pomagaj“ vselej, kedar kdo kihne.

Temu faktu, ki ima cilj in konec, očrniti pred židovsko-nemškimi in nemško-židovskimi svetom siromašni slovenski narodec in dobiti za to rano ali pozno tako ali drugo mezdo od te ali druge strani, protipostavljam

drugi fakt, kateri je mnogim Slovencem prošel za hrbtom, in kateri objaviti in osvetiti s prave strani ni imel poguma nih č e. Ta fakt je naslednji.

V seji državnega zbora od 30. marcija 1889. l., to je sedanjega leta, v katerem mi Slovenci, hvala Bogu, še životarimo in smo, govoril je zastopnik slovenskega naroda, ki razdeljuje s prof. Šukljejem načelnitvo nad slovenskimi državnimi in tudi deželnimi poslanci kranjskimi, med drugim doslovno to-le:

„Gospod poslanec grof Wurmbrandt govoril je namreč, da se ni zanašati na slavjanske narode v cerkvenem odnošenju, in v osnovanje svoje dotične tvrditve pokazal je na nek pastirski list episkopov goriške metropolije, v katerem se je obsodil nek slovenski časnik (ljubljski „Slov. Narod.“) Ker je ta pastirski list v tej visokejzbornici uže tako pogostoma omenjal se in se vodil v boj proti slovanskemu národu in slovanskemu duhovenstvu, kakor se je to zgodilo še nedavno po posl. Dumreicherju, treba je, da se ta zadeva vendar enkrat postavi v pravo luč. Nek v Rusiji živeči mož slovenskega rodu, o katerega normalnem duševnem stanju pa dvomijo vsi, ki ga poznajo, natisnil je ne-

koliko dopisov brez daljše kritike in bližnje preskušnje in opazke. Toda komaj so oni prišli v javnost, kar se je proti njim vzdignila prava burja protestov, in sicer niso le vsi slovenski listi dotične članke z vso določnostjo zavrnil, no upravní odbor one delniške družbe, katere lastnina je dotični list, zbral se je in obžaloval in obsodil je dotične članke odločno. In ravno tako odločno sešli so se episkopi goriške metropolije in izrekli so o njih svojo obsodbo“

Ko je poslanec prof. Suess (v luterstvo prešedši Žid), v svojem govoru omenil, da je nek slovenski svečenik umrl z rusko biblijo pod glavo, zavpil je slovenski posl. Nabergoj: „Der Geistliche war ein Narr“, na kar je prof. Suess resumoval sok govora slovenskih poslancev kanonika Kljuna in Nabergoja tako-le: „Na, da haben Sie's, er war ein Narr, der Journalist war ein Narr, der (svečenik) war auch ein Narr!“ na kar sta molčala imenovana dva zastopnika slovenskega naroda.

In tako morajo razumeti oni, od katerih je, po mnogokratnih napadih na „Slovenski Narod“ in slovensko duhovenstvo, posl. Kljun vzel v zaščito slovenski narod, iz njegovega govora naslednje fakte: 1. Vseh „panslavistov“, oziroma privrženec cirilo-metodijske cerkve bila sta vsega vkup dva; po psihijatričneji diagnozi kanonika Kljuna in posl. Nabergoja bila sta ta dva „panslavista“ — norca. Norec na Slovenskem je na srečo umrl, in sicer z rusko biblijo pod glavo, norca v Rusiji pa so „in effigie“ justifikovali in zdaj z njim plašijo le še porodne otroke, tako da njegovo ime ni še pozabljeno. 2. Komaj se je pojavilo tistih nekoliko dopisov iz Rusije, ko se je posrečilo hipoma*) vzdigniti na-nje celo burjo protestov z vseh strani: iz goriške metropolije, iz redakcij vseh brez izključenja slovenskih listov in iz upravnega odbora „Narodne Tiskarne“. To je pač najboljši dokaz, da nihče, čisto nihče na Slovenskem takih norcev, kakoršni so Cirilo-Methodijevci, trpeti ne more, najmanje pa „slovenski časniki“. Poslanec slovenskega naroda je pozabil še opaziti, da je na vsak slučaj upravni odbor „Narodne

*) Nekoliko dopisov — burja pa hipoma! — O ubogi Wurmbbrandt! Op. stavca.

Tiskarne“, po premodrej daljnoglednosti slovenskega poslanca kanonika Kljuna pri vходу v redakcijo svojega lista pristavil pol dvanajstotice Argusov, da bi jo obvarovali zanaprej od vsakega plahtanja kakega norca. Ti mnogooki efori dozdej niso še odstavljani od svoje resnobne službe, in tudi nikoli nikjer dozdej ni bilo ni čitati ni slišati, da oni to resnobno službo zanemarjajo. Ko pa bi tudi zadremalo kako njihovo oko, našli bi se takoj dobri ljudje, ki bi je s šibinico pošegetali. Pod jednako, le še boli delavno in bodro ohrano nahaja se „Slov. Svet“, ki se tiska v ravno tistej tiskarni. Poslanec Kljun govoril je torej popolnoma osnovano v zaščito vseh slovenskih stanov in dal razumeti, da, odkar sta izginila izvestna dva norca s političnega obnebja Slovenije, začelo se je tam „blagosloveno carstvo“ vsakih dobrih нравov in blagih namenov. Od 30. marcija do onega trenutka pa, ko so Poddražani zagledali nove zvezde in žugali, da bode leto 1889. navzlic vsem zvezdogledom zanje prestopno leto, preteklo je le nekaj tednov, kajti gospod Kljun mi gotovo z veseljem potrdi, da, ko se je po zaključenju sesije državnega zbora vrnil v Ljubljano, ni imel časa otresti prah s svojih „kanonov“, ko je bil uže poslan v to čudno Poddrago popravljat pratiko.

Poslanec g. Kljun ima pri nas tako moč in tak vseobči vpliv, da mora večina poslancev kranjskega deželnega zbora porivati, kedar se njemu zdi za dobro vleči kakega nemškega doktorja „ta lutrs vere“ k deželni potici. On tudi ima zaslugo, da je kranjske Nemce v deželnem zboru pretegnil čez plot na stališče, ki služi njemu v podlago vsega „žitja i bitja“. Tak gromadni vpliv in pa fakt, da večina sedanjih oratorjev političnega polja slovenskega vidi v g. Kljuna včlovečivšo se istino in ve, da se čistota vode bisera slovenskega domoljubja in vzorno krščanske nesebičnosti, da primeriti po največ še z ono g. prof. Šukljeja, ki čuti da bode pri prihodnjih volitvah uže voljen pod zatiskom nemško-liberalne stranke, — vse to daje nam nadejo, da bode g. kanonik Kljun umel napominjati „Slovenca“ četvrto božjo zapoved, kajti mi nismo še pozabili tistega znamenitega dne v Slovenskej zgodovini, ko je takrat še mladi ribniški Adonis pri prvem pojavljenju „Slovenca“ na svet božji z neopisano in neizrečeno radostjo vzkliknil: „filius meus es tu, hodie ego genui te!“ Roščin.

Pogled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

Shod slovenskih poslancev. „Sl. Nar.“ od 30. novembra je poročal: „Narodni poslanci deželnega zbora kranjskega spredvideli so, da je, ako hočemo, da bodo vsa naša prizadevanja imela kaj trajnega vspeha, neobhodno potrebno jednotnega postopanja vseh slovenskih deželnih in državnih poslancev. Zato so sklenili, da se ima sklicati v Ljubljano shod vseh slovenskih deželnih in državnih poslancev, da se dogovoré o takem jednotnem postopanju in da potem po skupnem programu uravnavaajo svoje delovanje po raznih deželnih zastopih in v državnem zboru. — Da je tak sestanek neizmerne in neucenljive važnosti v sedanjem času, ko se pod pretvezo vladne

naklonjenosti skuša odsekavati veja za vejo od slovenskega narodnega debla, spoznal bode vsakdo na prvi pogled . . .“ „Slovenec“ pristavlja na to vest, da tak shod ne bo še n. pr. o novem letu, ampak veliko pozneje, če pride v obče do tega.

To, da se kaže potreba takega shoda, svedoči, ali da se slovenski poslanci niso še nikdar združili na podstavi jednotnega programa, ali pa da se pojedinci niso držali takega programa. Ako takega programa še ni bilo, je žalostno, da se hočejo še le dogovarjati zastran njega; ako so ga pa že imeli, je žalostno, da se je porušil. Poslednje je najbrže verojetno, ker najnovejša izjava slovenskih deželnih poslancev za Kranjsko povdarja posebe, da je bil prepir med njimi z večine zaradi oseb-

nosti, in da so bila nasprotstva v manjših delih načelna. Izjava kranjskih poslancev povdarja sicer, da se bodo potezali po nikjer še ne pobijanem starem geslu „za izpolnitev narodnega programa,“ nikjer pa ne določujejo, kako bi se izvršil isti specijalno v pojedinih točkah. Ravno to pa je najvažnejše in odločilno; in zato je shod slovenskih zastopnikov vseh dežel potreben. Narod pa mora tudi poznati namere svojih zastopnikov, da bo vedel premišljevat in presojevati stvari. Zakulisno prekrivanje ali pretveze, da se ne sme objaviti to in ono, ima dandanes jako malo veljave, kakor kaže osoda staročeske stranke, in gledé na Slovence narod niti ne more verovati, da bi mogli slovenski poslanci doseči kaj trajnega, ako nimajo opore v vsem narodu. Takó potrebujejo narod in njegovi zastopniki, da je med njimi vse jasno, ne pa da bi narod dobival poročila o „kompromisih“ še le iz nemških Graških in Dunajskih glasil, kakor se to godi sedaj gledé na dogovor ali neki kompromis med deželnimi kranjskimi poslanci.

Izjava. Povodom sastanka novoizvoljenega deželnega zbora razpravljali smo vsi narodni deželni poslanci tudi načela našega splošnega političnega delovanja. Ker so se že ob času deželnozborskih volitev pokazala nasprotstva, večinoma sicer osobna, v manjših delih načelna, katera so se pojavljala tudi med sedanjim zasedanjem deželnega zbora kranjskega že toliko, da so kazala svoje neizogibne posledice, po spoznanju vseh nas škodljive in pogubne narodnemu razvoju; smo po vsestranskem razgovoru priznali in potrdili vsi, da je za vspešno narodno delovanje neobhodno potreba nam složnega postopanja. Zato izjavljamo, da bodo vsi in vsegdar složno trudili se za izpolnitev narodnega programa — po starem geslu: „Vse za vero, dom, cesarja“ — za kateri so se trudili doslej najboljši možje slovenskega naroda, in da bomo prizadevali si priboriti slovenskemu narodu ustavnim potom vse v zakonih zajamčene mu pravice, zlasti narodno ravnopravnost. V Ljubljani 23. novembra 1889. Ivan Murnik, načelnik kluba narodnih poslancev. Dr. vitez Bleiweis-Trsteniški, Oton Detela, Niko Dragoš, Josip Gorup, Peter Grasselli, Ivan Hribar, Hinko Kavčič, Janko Kersnik, Anton Klein, Karol Klun, Matej Lavrenčič, Vinko Ogorelec, Primož Pakiž, dr. Fran Papež, Viljem Pfeifer, Fran Povše, Srečko Stegnar, Luka Svetec, Fran Šuklje, dr. Ivan Tavčar, Fran Višnikar, dr. Josip Vošnjak, Ignacij Žitnik.

„**Matica Slovenska**“ razpošlje udom svojim za leto 1889. te dni troje knjig, ki se na prvi pogled prikupijo človeku. Pridržujoč si obširno poročilo o teh knjigah naznanjamo danes ob kratkem samo njih vsebino. Prva knjiga je „Letopis“, katerega je razumno uredil gospod profesor dr. Lovro Požar. Vsebinska njegova je ravno tako mnogovrstna, kakor jedrnata. Najprej pesnik slovenski Jožef Cimperman v krepki dovršeni odi v distihih prepeva petindvajsetletnico „Maticice Slovenske“; nato nam prof. Simon Rutar opisuje v sedanjem času jako primerni in poučni razpravi „Prazgodovinske izkoptine po Slovenskem“; Janko B. nam slika „Ženitovanjske običaje Belih Kranjcev“; prof. Ivan Steklasa priobčuje zgodovinsko študijo o slavnem kranjskem junaku Herbertu Turjaškem; Vatroslav Oblak razpravlja o starejših tekstih slovenskih in v temeljiti razpravi, katero bode slastno čital vsak jezikoslovec slovenski, podaja tekst in tolmač k tekstu obeh očitnih izpovedij iz XV. veka, ki se hranita v ljubljanski licejski knjižnici, in obeh vinogradskih zakonov

(iz l. 1582. in 1683.), ki sta lastnina deželnega muzeja kranjskega. — Jako zanimiva je tudi zemljepisna razprava prof. Rutarja o „Kosovem polju“. — Tudi fotografija, ki si med razumniki od dné do dné pridobiva vedno več prijateljev, našla je letos v „Letopisu“ izbornega zastopnika. Gosp. direktor Ivan Šubic nam v lepem in v korenitem članku, katerega pojasnjuje mnogo slik, opisuje izum, osnovo, napredek in mnogovrstno korist te lepe umetnosti. G. Ivan Tomšič nam pripoveduje o bibliografiji za 1888., da je to leto izšlo v Slovincih 186 knjig, časopisov in muzikalij in da je izhajalo ta čas nič menj nego 33 časopisov slovenskih (!). — Konečno nam društveni tajnik Evgen Lah podaje natančni popis odboroškega delovanja, pomnožek društvene knjižnice, imenik društvenih udov in končno tudi statistični izkaz o dozdanih ustanovnikih. — „Matica Slovenska“ šteje letos 1909 društvenikov, tedaj za 200 več nego lani. Premoženja je imela v novcih, obligacijah in nepremičninah konec leta 1888. vsega skupaj 50196 gld. 80 kr., pomnožilo se je proti prejšnjemu letu za 2012 gld. 48¹/₂ kr. To je veselo in lepo znamenje za društvo! — Druga knjiga je dr. Lampetovo „Dušeslovje“ I. zv., o katerem prinesemo o svojem času poročilo iz strokovnjaškega peresa. — Tretja knjiga je V. zv., „Zabavne knjižice“, obsežajoč II. del Erjavčevih izbranih spisov. Vsebinska knjigi je ta: Životopis Frana Erjavca iz peresa podpisanega urednika s podobo in snimkom njegovega podpisa; potem prihajajo na vrsto potopisi Erjavčevi, namreč satirična potopisa: „Pot iz Ljubljane v Šiško“ in „Kako se je Slinjarju z Gólavca po svetu godilo“; nadalje v resnici krasni potopisi: „Jedna noč na Kumu“, — „Gostba v Mazinu“, — „Na kraški zemlji“ — „Med Savo in Dravo“. — Za potopisi beremo spise prirodopisne vsebine: „Mravlja“, — „Rastlinske svatbe“, — „Rak“, — „Živali popotnice“, — „Žaba“, — „Velblod“, — „Vulkanske moči“, — „Odkod izvirajo gliste in kako se izpreminjajo“. Končno je urednik dodal še „Božični večer na Kranjskem“, ki je bil brez Erjavčevega imena natisnjen v goriški „Soči“ leta 1877. Vse knjige so natisnjene z lepimi, razločnimi črkami in zdi se nam, da so vse tri tiskarne (Miličeva, Narodna in Katoliška) kar tekmovala med seboj, da bi vsaka svojo knjigo natisnila kar je moči dovršeno v tipografskem oziru. Preverjeni smo, da bodo društveniki zadovoljni z letošnjimi knjigami.

Slavoj Jenko, bivši deželni poslanec istrskih Slovanov, naznanja svojim volilec, da je italijanska večina deželnega zbora v seji 11. nov. t. l. izvršila tako nasilstvo, kakoršno se ni še dogodilo v nobenem parlamentu! Proti predlogu dveh svojih odborov, ki sta oba dokazala zakonitost in sijajnost volitve spošt. gosp. Mateja Mandiča, glasovala je večina proti odobrenju izvolitve g. Mandiča, ne da bi navedla ni najmanjšega vzroka za tako postopanje. Ker sta bila oba poslanca voljena jednoglasno od Volovsko-Podgradskih občin, odložil je svoj mandat tudi g. Jenko, in volilci bodo vedeli, kakó odgovoriti italijanski večini, katere je strah pred nadarjenimi, značajnimi, nevstrašnimi zastopniki slovenskega prebivalstva v Istri.

Mart. Mulej, slovenski rojak, od l. 1879. profesor na Ruskem in sicer od 1880. leta v Nižem Uraljskem, umrl je za jetiko v navedenem kraju. Bil je blag prijatelj in rodoljub poštenjak, ki je užival veliko spoštovanje tudi v oddaljenem slovanskem svetu.

Fran Hrašovec, c. kr. okr. sodnik v Špitalu na Koroškem, je po 40letnem službovanju upokojen na lastno

prošnjo ter se preseli neki v Gradec. Okoli 25 let je služboval na Koroškem ter je ostal vedno zvest svojemu narodu po mišljenju in kolikor mu je bilo dovoljeno tudi v dejanju. Bil je vedno med prvimi naročniki slovenskih listov. Spoštovanje si je pridobil celó pri nasprotnikih slovenskega naroda.

Poddraga. O Poddražanih prijavljajo še vedno zunanji in v obče tudi slovanski listi natančna in avtentična poročila, kakeršnih ne zaslediš med slovenskimi listi. Doma so poročali sedaj samo, da ni še završena sodnijska preiskava, ter da je že večje število Poddražanov s podpisami preklicalo svoj prestop na pravoslavje.

Vit. Rinaldini Teodor, dosedanji namestniški vodja v Trstu, rojen 1839 v Padovi, je imenovan namestnikom za Primorsko. To imenovanje se je objavilo takoj po volitvah za mestni, oziroma deželni zbor Tržaški, in mnogi trdijo, da je izid teh volitev odločil to imenovanje. Videlo se je tudi poluradnim listom, kakó so okorno hvallili izid navedenih volitev. Tržaški „Tagblatt“ si je dal celó z Dunaja opisavati „preobrat“ gledé na stranke v Trstu; kakor da bi bili na Dunaju bolje poučeni o sedanjih barvah in vrednosti teh strank, nego v Trstu samem! In ravno takó je staročeški organ proslavljal zboljšanje tržaških razmer. Nemški in ital. liberalni listi pa trdijo, da je ostalo bistveno vse pri starem. Med slovanskimi rodoljubi je dvoje mnenj: jedni pravijo, da bo namestnik bolj nad strankami, torej stvari ocenjeval s stališča tudi narodne enakopravnosti; drugi pa dokazujejo, da bo gledé na primorske Slovence vse ne le pri starem, ampak še veliko slabše. Vsekakor bodo Slovenci in Hrvatje primorski previdni in čakali, kakó bo v resnici. Slovanom ne ostaje drugega, kakor vedno in vedno opirati se na svoje lastne moči, te pa skušati povečati in ukrepiti. Tudi gledé na vsakodobne vlade, kakor v zasebnem življenju velja: močnega poštevajo, njega se oklepajo, njega tudi podpirajo.

Politično-gospodarsko društvo za Koroško nasvetuje Mirov dopisnik iz Podjunske doline. Tako društvo naj bi se osnovalo tako, da bi imelo podružnice po deželi ter napravljalo zbere, na katerih bi bilo dovoljeno razgovarjati se ne samo o gospodarskih, ampak tudi o vseh narodnih zadevah. Sedaj vladajo po mnogih slovenskih občinah nemški liberalci; ker je župan Slovenec, mu pa vse kazi tajnik-učitelj. V narodnih občinah se sklepajo prošnje za nemško šolo. Vsemu temu je krivo to, da koroški Slovenci niso urejeni, da vlada neka anarhija, da vsak kraj dela ali ne dela ali dela celó — proti po svoje. Zaradi tega je neizogibno potrebno, da se osnuje za koroške Slovence tu nasvetovano društvo.

Slovenski klub na Dunaju, kateri šteje med svoje člene razne rodoljube, ki ne bivajo na Slovenskem, imel je 23. nov. t. l. zopet svojo večer. Slov. rojak dr. Fr. Simonič je seznanil pobliže udeležnike s slovenskim učenjakom, ki se je imenoval dr. Ivan Josip Knolc. Rojen je bil v Ljutomeru ter je živel od 1792. do 1862. Bil je slaven kot zdravnik in znanstvenik v zdravilstvu ter je izdal v tej strokih mnogo, za svojo dobo imenitnih del. Bil je protomedik, član mnogih učenih društev in odlikovan z raznoterimi redi in naslovi. Knolc je ljubil iskreno svoj narod.

Zanimive so bile tudi napitnice ta večer. Dr. Pukl je povdarjal, da rodoljubom je dandanes treba delovati, vztrajno delovati; dr. Simonič pa je kazal na prošlost, katera kaže, kakó nam je delovati dalje, da torej delavnost z zgodovinskim pravom je vodilo, ki kaže pot

do ciljev. Drd. vit. Bleiweis je, v pogledu na sedanje položenje v domovini, svaril pred krivimi proroki, ki s tem, da naglašajo nemogočnost naših nazorov, motijo učeči se mladini ljubezen do domovine.

b) Ostali slovanski svet.

Episkop Strossmajer je praznoval 18. nov. t. l. 40letnico, odkar je bil imenovan vladiko. Hrvaški, jugoslovanski in slovanski listi v obče so se spominjali zopet velikih in dobrih del, katera je ta blagi dostojanstvenik završil v tej dolgi dobi. Mnogo je učinil veselja, a sam je pretrpel veliko britkosti, preziranja in zadnjih let celó neposrednega preganjanja. Ves civilizovani svet pa pozna vzroke njegovega trpljenja, in še celó nasprotniki priznavajo, da vse sitnosti, ki se mu napravljajo na stare dni, izvirajo iz političkih pogledov, ker njegovi nazori, njegovo javno delovanje ne ugaja liberalni frakciji madjarski. Letos so ga žalili s tem, da so ga obdolževali, kakor da bi slabo gospodaril s svojimi gozdovi; a gospodarstvo to in drugo je pri njem vzorno. Ako pa pomislimo, kakó gospodarijo Madjari z državnimi zemljišči, kakó od leta do leta prodajejo na milijone vrednosti lesa, da bi zmanjšali zmerom rastoči deficit, je pač le napuh in velika predrznost, da napadajo ravno liberalni madjaroni vzornega vladiko, katerega nam Bog ohrani čvrstega, kakor je še na mnogo let!

Jos. Ščasny, dekan in župnik v pokoju, ustanovnik bivše „Matice Slovenské“, slovenski (slovaški) rodoljub in mecen umrl je v Požunu 1. decembra t. l. v 77. letu življenja. Bil je prijatelj slavnega Slovaka Štura, in je že mlad zagorel v ljubezni do naroda svojega. Poslednji čas je podaril 10.000 gld. na izdajo slovenskega (slovaškega) prevoda sv. pisma.

Matej Procháčka, dr. bogoslovja, kanonik, je umrl 25. novembra t. l. v Brnu v 78. letu življenja. Bil je jeden najplemenitiših, neustrašenih češkoslovanskih rodoljubov in borilcev; bil je vzoren svečenik, duhovit pisatelj in izsledovalec cirilometodijske zgodovine. Bil je tudi častni svetnik vladike Strossmajerja. Zasluge ima neprecenljive za cirilometodijsko cerkev ter je spadal med one svečenike, ki niso ozkosrčni v umevanju najdražega vprašanja vsemu Slovanstvu ter je živel v dobi, ko se je Morava preporodila s cirilometodijsko mislijo. Veliko njegovih spisov je priobčenih v „Sborniku Velehradskem.“ Njegovo ime sluje po slovanskem svetu, katoliški in pravoslavni slovanski listi pišejo najčastneje o njem. Večnaja pamjat!

Dr. Prix, doslej podžupan, je izvoljen in sedaj že potrjen za župana Dunajskega. Dobil je 82 glasov proti 29 glasovom, katere so oddali tako imenovani „združeni kristijani“ dr. Luegerju. Dr. Prix-u je „Vaterland“ lani in letos očital raznotere grehe, vsled katerih je sovetoval ta list, da bi ga vlada ne predlagala v najvišje potrjenje. Ali to ni nič pomagalo, in tako bo dr. Prix, nemški liberallec, židovski prijatelj in slavofag gospodaril in gospodaril na Dunaju, kjer biva okoli 300.000 Slovanov. Med temi je nad dvestotisoč Čehov, katerim niso privolili že poprej niti jedne šole, niti jedne cerkve, a sedaj bode še slabše, ko dr. Prix povdarja vedno le nemški značaj Dunaja. Potem pa jadikujejo, da se Dunaju godi vedno slabše; no, Slovani naj se navdušujeje za mesto s takimi župani, s takim duhom!

Državni proračun za leto 1890 je predložil fin. minister Dunajevski državnemu zboru. Ta proračun znaša 546.51 mil. dohodkov in 545.47 stroškov, torej

prebitka 942.000 gld.; lani je bilo preostanka 169.000 gl. V obče se torej proračun ni spremenil. Nekateri ta proračun poštevaljo kot ugoden, no boljši je vsakakor, kot za prejšnjih vlad. Ali veselja ne moremo izražati niti sedaj, potem ko so izredni davki narasli na najpotrebniše reči, kakor nikdar poprej. Državno gospodarstvo bo treba boljšati še vse z drugačne strani, predno bodo mogli biti pravi delavni stanovi zadovoljni z njim.

Davki na Češkem. V češkem kraljestvu je davkov 142.600.000 gld., in sicer 48.600.000 rednih in 94 mil. izrednih davkov. Od tega davka porabi dežela za se samo 52 milijonov, v tem ko daje državi čistega davka 90.600.000. Ogerska pa, ki je šestkrat večja od Češke in šteje trikrat več prebivalcev, daje državi za skupne potrebe samo 36.500.000 gld. ali 23 milijonov manj, nego Češka. In kaka prava uživajo Madjari in kaka Čehi? In vendar toliko nasprotstva gledé na Čehi!

Češka akademija, o kateri smo poročali lani obširniše, je potrjena. Osnovana bo tako, da bo češčina njen glavni jezik. Češki dobrotnik Hlavka, ki je lani podaril za to akademijo znanosti in umetnosti 200.000 gld., dodal ji je še lepo stavbo v dar. Hlavka ki si je prislužil lepo imetje, je rodoljub, kakor na Slovenskem Gorup.

Gospodarstvo v Srbiji. Iz Belegagrada brzojavljajo z dne 9. t. m.: Velikansko senzacijo provzročila je brošura, ki jo je bivši železnični uradnik objavil pod imenom „Mon ami“ o pogajanju med Bontaux-om in srbsko vlado glede na železnice. Brošura objavlja vse osebe ki so dobile denar. Kralj Milan je dobil dva milijona, Piročanac 800.000, Garašanin 300.000, finančno ministerstvo 500.000 frankov.

Jan Hus. 25. novembra t. l. so predlagali Mladočehi v češkem dež. zboru, da bi se na muzeju češkem, kjer je vzdanih že več spomenikov zaslužnih mož češke zgodovine, vzdala tudi spomeniška plošča Janu Husu. Na to je vstal knez Schwarzenberg, pa se je jako razžaljivo izrazil o Husitih. Z njim so zagnali po listih velik krik vsi Nemci vseh strank, najbolj pa Dunajski „Vaterland“. Mladočehi povdarjajo, da s svojim predlogom niso hoteli žaliti katoliške cerkve, ampak počastiti samo slavnega Čeha, ki ima v narodnem pogledu največje zasluge. Kot narodnega dejatelja ga poštevaljo prvi češki zgodovinarji in Čehi vseh strank. Zato pa od kraja sedaj nabirajo in donašajo darove za spomenik Husov. Takó je nastalo gibanje, katero imenujejo nasprotniki češkega naroda novohusitsko gibanje in trnijo celó višje in niže katoliške svečenike, ki ne morejo prezirati zaslug zgodovinskega moža, kakoršen je Hus. Čehi z nove strani opazujejo svoje znane prijatelje. „Naučnif Slovník“ dr. Riegra piše o husitski dobi med drugim: „Bilo je gibanje husitsko najpomembnejši dokaz boja med Zapadom latinskonemškim in slovanskim Vstokom, v katerem je staroslovanska demokracija začela dobivati zopet z brambeno roko izgubljeno polje svoje . . . V dobah husitskih povznesla se je narodna slovanska zavest na neobičajno višino. Jan Hus je bil znalec staroslovanskega cerkvenega jezika, h kateremu mora imeti svoj pogled vsako slovansko narečje. Zavest slovanska se je pojavila za dob husitskih v mogočni sili. Čehove skušali so se opreti proti večnemu neprijatelju Slovanstva, Nemštvu, na Slovane na Vstoku.“

Akademiecký spolek v Pragi je minul, ker vlada se ni ozirala na pritožbe. Nadomešča ga sedaj kolikor toliko „Slavia“, spolek literárni a řecnický, in šteje to

središče češkoslovanskih dijakov sedaj 880 členov. Tako zvanih Staročehov ni med njimi niti 30. Tako sezajo posledice razpora na Češkem tudi v dijaško društveno življenje.

Na veliki školi v Belgradu napravijo po predlogu Nikole Pašića stolico za slovansko zgodovino in nauk o Slovanstvu poleg stolice za ruski jezik in rusko književnost, katera je že ustanovljena.

Črnogorcev se je letos doslej preselilo na srbsko zemljo med brate Srbe že 6360 duš.

Sv. Sinoda ruska je dovolila, da se po vseh cerkvah nabirajo darovi za Črnogorce, ki trpé letos velik glad, ter da morejo tudi cerkve prilagati denarje v ta namen iz svojih blagajnic. Novine se veselé tega ter se nadejajo, da se nabere takó lepa pomoč.

Slovanske jezike in sicer ruski, srbski in bolgarski poučujejo na Francoskem v šoli za moderne vstočne jezike, kjer se pripravljajo za diplomatske in za konsularne stroke.

V Poznanji Nemci čim dalje več zemlje pridobivajo v svoje roke. Znana komisija je kupila v vstočnih pruskih pokrajinah 36.079 hekt. in 91 arov velikih posestev in 1288 hektarov in 43 arov kmečkih zemljišč za 21.883.281 marek. 16 poljskih plemenitaških posestev je že v rokah nemških naseljencev. Druga zemljišča so že dogovorjena ter se kupijo po novem letu. Na Poznanjskem in v zapadni Prusiji so kupili Nemci v celoti doslej 42.000 hektarov zemlje od Poljakov.

Pomoženje poljske artilerije francoske. Po zakonu z dne 15. julija t. l., ki prirejuje ustanovitev nove (dvanajste) baterije pri vsakem regimentu bojne artilerije, je francoska bojna artilerija pridobila devetnajst baterij, ki so že osnovane in tudi popolnoma oborožene.

Anton Rubinstein, slavni ruski skladatelj in pianist, čegar petdesetletnica umetniškega delovanja na glasbenem polji se je te dni v Peterburgu praznovala z izrednim sijajem, dobil je tem povodom od carja državno penzijo 3000 rubljev na leto, bil imenovan častnim meščanom Peterburškim in častnim doktorjem vseučilišča v Peterburgu. Iz inozemstva došlo mu je izredno veliko daril in čestitk priznavajočih izredno delovanje tega slovanskega umetnika.

Dimitrij d' Agrénov Slavjanskij, kateri je s svojim ruskim pevskim zborom koncertoval v Parizu na svetovni razstavi in v prvih mestih francoskih, mu di se sedaj na Nemškem, odkoder pride preko Draždan v Prago. Tu priredi nekoliko koncertov, potem bo koncertoval po drugih večih mestih med Čehi, v Olomucu, Brnu, naposled pa na Dunaju, v Pešti. — V Parizu je dobil Slavjanskij za svoje izvršbe na razstavi zlato medaljo, katere doslej ni dobil še noben ruski umetnik.

Sibirsko vseučilišče. Pred 12 leti je vložil g. A. M. Sibirjakov pri ruskem ministerstvu prosvete kapital 100.000 rubljev na podporo vseučilišču v Tomsku, katero, kakor smo poročali, se ni davno otvorilo. Sedaj znaša ta kapital 170.000 rubljev in ga porabijo za zidanje in prirejenja kabinetov in laboratorijev sibirskega vseučilišča.

Prebivalstvo Bukovine predstavlja, kakor pravijo, „miniatura Avstrije“. Prebivalcev vseh te pokrajine je 558.453. Po narodnosti je: 1. Malorusov 239.690; 2. Rumuncev 190.005; 3. Židov 67.418; 4. Poljakov 18.250; 5. Nemcev 47.402; 6. Starovercev 3.200; 7. Madjarov 9.800; 8. Armencev 1.600; ostalo pride k Čehom, Slovakom, Ciganom itd. Po veroizpovedaniju je

62.200 rimokatolikov; 17.589 grko-katolikov; 404.450 pravoslavni; 856 armeno-katolikov; 786 armeno-pravoslavni; 14.260 luteranov; 67.418 mojz. veroizp.; 3.200 razkolnikov; 12 mahomedancev. — K Nemcem se prištevajo gotovo z večine Židje; torej je posebnost zaradi nemških Židov vseučilišče v Črnovcah.

KNJIŽEVNOST.

„Brus“, jedin slovenski humoristični ilustrovani list, ki izhaja v Ljubljani, nastopi sedaj svoj II. tečaj ter se priporoča pristašem „odločne slovenske stranke“, da bi ga podpirali duševno in gmotno. „Spet brusil bo in se vrtil — Ljudi nerodne pa pestil. — Pestil jih bude in smešil — Ter uro tu in tam navil. — Ker še vedno „Brusa“ treba, — Kakor dnevnega nam hleba“. Takó govore prijatelji in somišljeniki „Brusa“, zato bo nadalje izhajal.

No, na Slovenskem želijo „nekaterniki“, da bi za „sušico“ poginili ravno taki listi, kateri se niso zavezali na nobeno stran. „Brus“ je pa tak list, ki sme osvetiti mnogo takega, kar bi drugod ne bilo ne umestno in včasih tudi ne dovoljeno, kakor kažejo skušnje tu in tam. Kolikor bolj bodo rodoljubi podpirali „Brus“ gmotno in duševno, toliko laže in boljše bo izpolnjeval svojo zadačo. Cena mu je za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld.

Knjige „Društva Svetoga Save.“ *Bratstvo*, knjiga I, II, III, po 1 gld.; *Последни борац* (Poslednji borac), spevao Drag. I. Ilić, 10 kr.; *Срби у Македонују и у јужној Славји Србији* (Srbi u Macedoniji i v južnoj staroj Srbiji), napisao Miloško V. Veselinović, 20 kr.

Słownik nazwisk zoologicznych i botanicznych polskich. Zebrał i ułożył Erazm Majewski. T. I. Zeszyt I. 4^o. Warszawa 1889; nakład prenumerantów, str. 8 i XL. Ta slovník obseza imena in sinonime narodne in znanstvene poljske, rabljene za živali in rastline od XV. veka naprej, skrbno zbrane in sestavljene s sinonimi znanstvenimi latinskimi v podvojenem alfabetskem redu in pomnožene z odgovarjajočim gradivom, vzetim iz drugih slovenskih jezikov.

К истории римского католицизма в России (K istoriji rimskoga katolicizma v Rossiji). (Iz „Istoričeskago Věstnika“). Spisal Goredjckij.

Spomenica o proslavi dvjestogodišnjice oslobodjenja Vrlike od turskog jarma i preslaska u novi „općinski dom“ dneva 28. febr. 1889. Zadar. Brzotiskom „Narodnoga Lista“. 1889.

О Македонији и Македонцима (O Makedoniji i Makedoncima), od Stojana M. Protića, 50 kr.

Листици из књижевности (Listići iz (srpske) književnosti od prof. Svet. Nikolajevića, I. II. po 50 kr.

Српске народне игре. (Srpske narodne igre), koje se zabave radi igraju po sastavicima. Spisal Vuk Vričić. Cena 55 kr.

Обичаји и пјесме турскихъ Србовъ. (Obyčaji i pesmi tureckih Serbov) (v Prizrêné, Ipekê, Moravê i Dibrê). Iz putevych zapisok I. S. Jastrebova. Vel. 8^o, str. 498, St. Peterburg. Cena 2 rub. 50 kop. Prodaje: Russko-

slavjanskij knjižnyj sklad, Petrograd, Nevskij 74. Jastreb-ov si je pridobil s tem delom lepe zasluge, ker je nabiral narodno blago po turških deželah, kjer ni možno priti z lehka do ženic itd., da bi prepevale pesmi, zlasti nasproti inostrancem ne. Kljubu temu se mu je posrečilo nabrati in tu prijaviti 560 srbskih pesmij v srbskem izvornem jeziku; poleg tega dodaje obširna pojasnila v ruskem jeziku in na koncu slovar srbskih besed, ki so manj znane drugim Slovanom. Iz navedenih vzrokov je knjiga vredna, da se naročajo nanjo tudi Slovenci, katerih je itak mnogo večjih srbščine.

Opomnja uredništva. Č. g. M. C., župniku v D. na Korškem. Kakor ste dobili Vi, more tudi Vašim p. n. častitim gospodom tovarišem naše upravnništvo postreči še z vsemi številkami, v katerih se nahajajo razprave in pojasnila „O kritiki dr. Mahnič.“ Veseli nas, da ste spoznali Vi z mnogo drugimi vred. da obseza ta antikritika stvari, ki so obče zanimive ne samo za častito duhovščino, ampak tudi za druge naobražene, posebnost slovenske ljudi, katerim se posvetna in cerkvena zgodovina podaje nepopolnoma in preveč skrčena po raznih naših bodisi nižih, bodisi tudi viših zavodih. Dr. Mahnič se je dotaknil mnogo točk, o katerih sam nima pravega pojma, in bi bili njegovi nazori naravnost škodljivi katoliški cerkvi, ako bi se razširjali. V svoji nevednosti in strastnosti ponižuje višo in nižo duhovščino, zato bo treba pojasniti zlasti tudi še raznotere in sešne tudi volilne pravice niže duhovščine in ljudstvo ter pokazati, kako je bilo v katoliški cerkvi do današnjega dne, z druge strani pa, kakó so latinizatorji kvarili in še kvarijo oni duh katoliške cerkve, za kateri, da bi se ohranil čist, — so se potegovali in borili na prvem mestu papeži v vseh dobah. Nadejamo se torej, da bodo Vas, kakor druge naše čitatelje zanimala zlasti tudi nadaljnja razpravljanja in pojasnila „Slovanskega Sveta“, in mi smo preverjeni, da imajo prav oni viši in niži duhovniki, ki sklepajo iz dosedanjih pojasnil potrebo, da bi ta pojasnila čital vsak izobražen katolik, posebnost pa tudi vsak katoliški svečenik. Pristavljamo še, da se je tudi gledé na antikritiko „Sl. Sveta“ z nova potrdilo naše preverjenje, da med našo častito duhovščino ni mnogo takih, ki bi presežali slepo „in verba magistri“, in naj si bode ta tudi doktor in profesor bogoslovja, ampak so tu člani, ki ne dajo za fraze, logične skoke in patetične klice čisto nič, pač pa prevdarjajo argumente in objektivno podane stvari. Jedino zaradi tega, kakor nam zatrjujejo, čitajo tudi „Slovanski Svet“ kljubu temu, da se jim slika z drugimi barvami, kakor ga vidijo sami, in kakoršen je dejanski. No, ako nas take izjave prečastitih članov duhovskega stanu veselé z jedne strani, nismo pa sami niti za trenutek dvomili z druge strani, da resnica konečno vendar prodere kljubu zaprekam, katere se ji stavljajo v obče in gledé na „Slov. Svet“ še posebe, ker si mislijo naši nasprotniki, da s črtnjenjem zatrejo to na vse strani ne zavisno glasilo slovenske inteligencije posvetnega, kakor duhovskega stanu.

Popravki k 22. št. „Slov. Sveta“. Str. 355 desna 2. v. zg.: odlomkov nam. odlokov, 356 leva 5. v. sp.: obor njih narodnosti nam. obojnih; 357. desna 3. v. sp.: oblast nam. oblasti; 363. desna 21. v. sp.: nahajajoča; 366. desna 26. v. sp.: Te besede; ondi 18. v.: ne le za nje . . . ; ondi 6. v.: pa toliko bolj; 367. desna 15. v. zg.: poštevani; ondi 12. v. sp.: Böhmerwaldbund.

SLOVANSKI SVET“ izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca. Cena mu je za zunanje naročnike za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. n za četrt leta 1 gld. Za ljubljanske naročnike in za dijake stane celoletno 3 gld. 60 kr. pololetno 1 gld. 80 kr. in četrtletno 90 kr. — Posamične številke se prodajajo po 20 kr. — Naročnina in reklamacije naj se pošiljajo Fran Podgorniku v Gorici, ulica Barzellini 4.